TIJDING 2020-1 Kroniek van heemkundekring Het Zuidkwartier

INHOUD: **TIJDING 2020-1**

FEEST IN OSSENDRECHT, BEVRIJDING
PAGINA 3

OORLOGSHERINNERINGEN VAN PIET EN MIEN PIJNEN
PAGINA 8

FEEST IN HOOGERHEIDE EN WOENSDRECHT
PAGINA 18

DE 'ONMOGELIJKE' LIEFDE VAN LIZA MAAS EN AUGUST HOTOPP
PAGINA 23

JACK SOFFERS GERED DOOR EEN ROEMRUCHTE BROKKENPILOOT
PAGINA30

FEEST IN PUTTE
PAGINA 40,41 EN 51

BOSWACHTER JAN KONINGS
PAGINA 42

BRIEVEN UIT LINZ AN DER DONAU
PAGINA 47

EEN OPROEP!
PAGINA 51

DE FEESTVREUGDE IN BRABANTS ZUID-WESTHOEK

De „feestweek" werd overal ingezet met het uitsteken der vlaggen en het versieren der huizen. Vooral in Putte, waar aan de grens de Nederlandsche driekleur overging in de Belgische zwart-geel-rood-kleur was dit gezicht bijzonder feestelijk.

In Ossendrecht trok Woensdagmorgen om 6 uur de fanfare „De Hoop" uit en blies de Reveille. Om 8 uur had een plechtige H. Mis plaats in een nooit zoo vol geziene kerk. Om 10 uur volgde een plechtige huldiging van de gesneuvelde geallieerden. hier spraken achtereenvolgens burgemeester Vos de Wael, Wethouder C. Mattheussens, een Engelsche kapitein en Ds. Scholte. Na afloop waren de graven bedolven onder de bloemen. In den namiddag werd op Calfven een „Vrijheidsboom" geplant.

Op Hemelvaartsdag werd een Nederland—Engeland voetbalwedstrijd gespeeld, opgeluisterd door de fanfare.

In het zwaar getroffen Huybergen was jong en oud elken middag op de been en bij de rondedansen leek heel Huybergen wel één groote familie te zijn. Bij gebrek aan een harmonie danste men op de toonen van enkele harmonica's.

In al de genoemde dorpen duurden bal en vrije feestviering tot in de „late uurtjes'.

De feestvreugde was voor verschillende families dubbel door de thuiskomst van arbeiders en politieke gevangenen uit Duitschland.

↑ *Krantenartikel uit Brabants Nieuwsblad van 12 mei 1945 (ook gedeeltes op p. 21 en 41)*

Voorwoord

Nu heel Nederland 75 jaar geleden is bevrijd krijgt die oorlog opnieuw veel aandacht. Groot was de vreugde dat het allemaal voorbij was en men kon beginnen met de wederopbouw van ons landje. Het werd uitbundig gevierd in vele dorpen en steden. Ook in ons heem kon je de versierde wagens door de straten zien trekken. Op pagina 4, 18 en 40/51. De foto's komen uit privé- archieven. Wie de namen van de personen op de wagens kan aanvullen is welkom dit te doen.

Enkele lezersreacties, o.a. van oud-burgemeester Jan de Leeuw, op het boek "Het verdriet van Woensdrecht" van Jan van Elzakker en Louis Minnebach zijn te vinden op onze web-site. Op pagina 51 doen de schrijvers wederom een oproep voor informatie voor hun volgend project: onze jongens in Indië.

En natuurlijk komen er nog steeds verhalen los over die oorlog die vele levens een andere loop heeft gegeven. Zo herinneren Mien en Piet (in november vorig jaar overleden) Pijnen zich deze dagen uit hun kindertijd, pagina 8.
Liza Maas volgt haar liefde naar Duitsland op pagina 23.
Jac Soffers, die naast het vliegveld Woensdrecht woonde, werd geïnspireerd door al die vliegtuigen die af en aan vlogen en werd zelf piloot. Daarna volgde een glansrijke carrière. Pagina 30.
Voor het gezin dat boswachter Jan Konings achterlaat valt het allemaal niet mee. Pagina 42.
En op pagina 47: na twintig jaar onverwachte post uit Oostenrijk!

Veel leesplezier

De redactie

Correctie: op pagina 51 van Tijding 2019-2 staan de moeder 1 en tante 2 van Piet van Oevelen pal naast elkaar, dus pijltje 1 schuift een plaatsje naar rechts.

Inhoud:

– Voorwoord ..... p, 02
– Feest in Ossendrecht: bevrijding! *privé-archief John v. Dooren, namen: J.vd Bussche* ..... p. 03
– Oorlogsherinneringen van de kinderen Mien en Piet Pijnen, *René Schouten* ..... p. 08
– Feest in Hoogerheide en Woensdrecht *privé-archief van Louis Minnebach* ..... p. 18
– De 'onmogelijke' liefde van Liza Maas en August Hotopp, *Jan van Elzakker* ..... p. 23
– Jack Soffers geboren en getogen in de achtertuin van het vliegveld, gered door een roemruchte brokkenpiloot, *Jan van Elzakker* ..... p. 30
– Feest in Putte! *privé-archief van Jeanette van den Berg-Buijs* ..... p. 40
– Boswachter Jan Konings uit Putte, dochter Wies Bakx-Konings, 91 jaar anno 2018, is nóg verbijsterd over dood vader!, *Jan van Elzakker* ..... p. 42
– Brieven vanuit Linz an der Donau, *Jan van Elzakker* ..... p. 47
– Feest in Putte! *privé-archief van Jeanette van den Berg-Buijs* ..... p. 51
– Oproep aan de lezer, *Jan van Elzakker en Louis Minnebach* ..... p. 51
– Informatie voor de lezer, *redactie* ..... p. 52

FEEST IN OSSENDRECHT: BEVRIJDING !

In een speciale oorlogseditie van de uitgevers van het Brabantsch Nieuwsblad vinden we de laatste berichten over de in ons heem opgelopen 'schade' van ruim vier jaar oorlog met Duitsland alvorens de bevrijding gevierd werd in het hele land met o.a. een optocht van zelfgemaakte wagens vol blije mensen. In dit geval op de volgende pagina's de op 30 mei 1945 gehouden optocht in Ossendrecht.

Gevonden door John van Dooren

Mededeelingen Blad

BUREAUX: ROOSENDAAL, MOLENSTRAAT 11
BERGEN OP ZOOM, ZUIVELSTRAAT 39. -
Abonnement p. kwart. ƒ 2.75. Franco p. p. ƒ3.75. Per week 21 ct. Per exempl. ƒ 0.05. Adv.prijs: 1 t.m. 20 mm. ƒ 2.60. Iedere mm. meer ƒ0.13. Kabouters 20 wrd. ƒ0.72

Gedrukt op last van het MILITAIR GEZAG door de uitgevers van het

Voor God, Koningin en Vaderland.

Brabantsch Nieuwsblad

Donderdag 16 Nov. 1944 - 4e Jaargang - No. 9

DIRECTIE: J. G. SPEKMAN EN F. J. VAN DER PAS

Vorderingen in de Peel

Grathem bevrijd. - Opmarsch naar de Maas.

Aan het front in de Peel, waar de troepen van generaal Dempsey een nieuw offensief hebben ingezet, worden vorderingen gemaakt. Grathem op den weg van Nederweert naar Maastricht, is genomen. De Duistche tegenstand is slechts zeer licht. In Meyel hadden de Duitschers veel mijnen en valstrikken achtergelaten. Het 5 km breede front werd hier tot een diepte van 4 km in de richting van Venlo opgeschoven. De troepen, zoo werd gisteren gemeld, rukken op onder een verschrikkelijk spervuur. Op sommige plaatsen is de voorhoede door de eerste Duitsche verdedigingslinie gestooten.

Vanmorgen werd gemeld: tusschen Venlo en Roermond zijn de geallieerden gisteren 8 km gevorderd. Bij Grathem staan zij op 4 km van de Maas, bij Roermond op minder dan 10 km van de groote Maasbrug. De opmarsch wordt onder slechte weersomstandigheden, tengevolge waarvan de luchtmacht geen steun kan bieden, voortgezet.

Eergisteren is op een vliegveld in de nabijheid van Helmond een Nederlandsch eskader van de R.A.F. geland. De piloten werden door de autoriteiten plechtig ontvangen en verwelkomd.

In Oost Frankrijk staan de geallieerden op minder dan 2 km van Metz. Weer zijn een aantal forten veroverd. Zuidelijk daarvan is in de Vogezen een nieuw offensief ingezet over een 40 km breed front. Op sommige punten werd 8 km terreinwinst behaald. Een groot aantal steden en dorpen werd bevrijd.

De luchtaanvallen op Duitschland zijn hervat. Berlijn, een oliefabriek bij Dortmund, Linz en Innsbrück werden bestookt.

— De Belgische communisten hebben van de regeering intrekking geëischt van het besluit om de geheime groepen te ontbinden, daar zij anders uit de regeering zullen treden.

— De Gaulle zal Moscou bezoeken, op verzoek van maarschalk Stalin.

Uit het Gewest

HUIJBERGEN ZWAAR GETROFFEN

Met de aftocht van de Duitschers was voor Huijbergen de oorlog nog lang niet afgeloopen. Drie volle weken lag het dorpje onder zwaar granaatvuur dat het beslist noodzakelijk maakte in de kelders te verblijven. De geheele dorpskom werd verwoest. Het raadhuis, de ke rk, het rectoraat van St. Marie en verschillende huizen veranderden in ruines. Voegt men daarbij nog dat de Duitschers voor hun aftocht 't grootste gedeelte van St. Marie in de lucht lieten vliegen, dan komt men tot de conclusie dat Huijbergen zwaar is getroffen. 4 Burgers vonden den dood door granaatscherven, twee andere door landmijnen.

Vermeldenswaard is zeker de prachtige hulp van Bergen op Zoomsche Roodekruismannen die ondanks het gevaar verscheidene malen medicijnen en voedsel aanvoerden. Enkele bakkers uit Wouwsche Plantage voorzagen de burgers regelmatig van brood, hetgeen eveneens kranig werk was.

SLECHTS DRIE SLACHTOFFERS TE PUTTE

Gelukkig is voor Putte de bevrijding geen herhaling van den strijd in 1940 geworden toen het grootste deel van het dorp werd vernield. Nu bepaalde de ravage zich tot vernielingen aan muren en daken en glas. Slechts drie menschenlevens vielen te betreuren tengevolge van de verbitterde gevechten welke in het dorp geleverd werden. Het waren wethouder P. Hoendervangers, de landbouwer A. Paardekam en mej. Ma de Beukelaar. Zij vonden allen den dood na de bevrijding bij het beschieten van 't dorp door de Duitschers.

Naast het vieren van de bevrijding werd ook aan ernstig werken gedacht. De hulpactie voor getroffenen uit de gemeente zoowel als voor evacuees van elders, werd onmiddellijk krachtig ter hand genomen.

OSSENDRECHT KWAM ER GOED AF

Huisvesting van 1200 evacuees

Hoewel het er aanvankelijk niet naar uitzag, is Ossendrecht er goed van afgekomen. Het dorp zelf had, buiten de gewone glas- en scherfschade niet te lijden van de oorlogshandelingen. De buurt van het Putsch Molentje heeft meer geleden. Hier brandden verschillende boerderijen uit, o.a. ook „Meerzicht". Door granaatscherven kwamen om het leven: een broeder van de volksabdij O. L. Vrouw ter Duinen en de heeren O Leijten en J. Kil. De 17 jarige v. d Velde vond den dood door een verraderlijke landmijn in de nabijheid van de Groote Meer.

Op 22 October waren in Ossendrecht 1200 vluchtelingen ingeschreven. Door het voortreffelijk werk van velerlei instanties was het mogelijk al deze menschen te huisvesten, van voeding te voorzien en het verdere hoognoodige te verschaffen.

Bergen op Zoom e.o.

VERKOOP STRAATMEST

Landbouwers en tuinders die gegadigden zijn voor de hoopen straatmest liggende aan de Wester Boulevard, Coegenestraat, de Zoomweg, Plein 13, het Lourdesplein en op het Geertuidaplein kunnen hiervoor inschrijven door schriftelijk bij het Bureau van Gemeentewerken op te geven de prijs die zij voor deze straatmest wenschen te betalen, onder mededeeling van de termijn binnen welke zij de mest kunnen opruimen.

De Direct. van Gemeentewerken te Bergen op Zoom
H. WITTE.

Drs. VAN DEN HOUT. - De heer Drs. v. d. Hout, directeur van het Geweestelijk Arbeids Bureau alhier, is belast met de zuivering en reorganisatie van het Gewestelijk Arbeids Bureau te 's-Hertogenbosch. De heer v. d. Hout zal hiertoe binnen korten tijd onze stad verlaten. Plannen om ieder die van hem afscheid wil nemen hiertoe in de gelegenheid te stellen zijn in voorbereiding.

WEER DUIVENSPORT. — Zondag is in een vergadering van verschillende duivenliefhebbers besloten tot combinatie van alle duivenvereenigingen. Aan te nemen valt dat de duivenliefhebbers spoedig in de gelegenheid gesteld zullen worden hun sport weer volledig te gaan uitoefenen. Over enkele weken zal een algemeene vergadering voor de duivenliefhebbers van Bergen op Zoom en Halsteren gehouden worden.

Requiemmis. — Woensdag morgen 10 uur werd in de Sint Josephkerk een plechtige H. Mis van Requiem opgedragen voor de hier gevallen Canadeezen. Het zangkoor voerde hierbij de meerstemmige Mis van Mitterer uit.

Dank en Bededag — Zondag 19 Nov. a.s. zal hier een algemeene dank en bededag gehouden worden, ter herdenking van de bevrijding van onze stad. In alle Katholieke Kerken zal een plechtige Hoogmis met Te Deum worden opgedragen terwijl in de Protestantsche kerken bijzondere diensten zullen worden gehouden. Te 1 uur heeft een bloemenhulde plaats op de graven der gevallenen op Plein XIII.

Laus Deo — Het R.K. Mannenkoor Laus Deo is ook weer herrezen. Zaterdag a.s. des n.m. om 3 uur zal de eerste repetitie in het oude repetitielokaal Potterstraat 25 plaats hebben.

Neem verkeersregels in acht. — Met alle klem wordt er op gewezen dat de verkeersregels in onze stad momenteel zeer slecht in acht worden genomen. Dit belemmert het drukke verkeer ten zeerste. De politie dreigt daarom met scherpe maatregelen als dit niet verandert. Men moet er wel op letten vooral geen obstakels op de rijwegen te vormen Voor burgerlijk verkeer zijn voorloopig uitgesloten: Antwerpschestraatweg, Antwerpschestraat, van Dedemstraat, Wassenaarstraat, Bredaschestraat, Moerstraatschebaan, Arn. Asselbergstraat, Zoomweg, Zandstraat, Noordzijde Zoom, Burg. Stulemeijerlaan.

Deze bepaling geldt niet voor voertuigen waarmee goederen voor de voedselvoorziening vervoerd worden.

Roosendaal e.o.

BEKENDMAKING

Vanaf 1 December 1944 wordt voor de bonnen BV 30, 31 en 32 Vaste Brandstoffen van de Brandstoffenkaart T 405 ontheffing verleend van het verbruiksverbod.

Met ingang van Woensdag 15 November 1944 zal de handelaar/slijter op deze bonnen brandstoffen mogen afleveren voor zoover zulks uiterlaard nog niet eerder is geschied.

Elk vervoer moet gedekt zijn door een vervoersbewijs (geleidenota), afgegeven door den handelaar c.q. slijter volgens door mij verstrekte instructies, waarin o.a. uitdrukkelijk staat aangegeven dat het vervoer betrekking heeft op brandstoffen voor de bonnen BV 30 t/m 32.

Elk ander vervoer is zonder onze speciale schriftelijke vergunning verboden.

Zoolang er geen zekerheid bestaat dat brandstoffen voor

Nederland verwacht, dat ieder man zijn plicht zal doen.
Aanmeldingsbur. Bredaschestr. 10 Bergen op Zoom

Ossendrecht.

Nationale Feestdag. — Naar wij vernemen, zal op Woensdag 30 Mei a.s. in Ossendrecht een nationalen feestdag worden gevierd. Zooals elders zal ook hier een optocht door het dorp trekken zullen volksspelen, o.a. wielrijden en touwtrekken, worden georganiseerd.

Links in het publiek de gezusters Mien en Plon Hugens (bijgenaamd Mosterd) Vooraan te paard: Gusta van Meir met haar man ?Jansen

Hier waren we natuurlijk al in oktober 1944 bevrijd, maar heel Nederland vierde de bevrijding pas gezamenlijk in mei 1945 toen iedereen van de Duitsers verlost was en de hongerwinter voorbij was. Hoewel er nog jaren na de oorlog bonnen voor eten ingeleverd moesten worden!

Op de 'PRINSES MARGRIET' van 't Hondseind staat Miel Vos op de voorplecht. Verder aan stuurboord, 3e van links: Dien Bastiaanse →
De foto's op deze pagina zijn gemaakt tussen de r.k.- en de protestantse kerk, begin Dorpsstraat.

← 'Gewapend' met de schilden der Nederlandse provincies, vlnr: Lenie vd Poel, ?, Wies de Greef, Toos Timmermans, ?, ?, kijkend in de camera: Hilda Kil,?, ?.

→ Vlnr Frans Willemse, Emma Dierickx, ?, Hilda Meijlemans, Dien Bastiaanse, Miel Vos, Jeanne Dierickx, Marie Willemse (van Kippe), Leen van den Eijnden (van Peggers), Dien Dekkers, daarboven Piet vd Eijnden (de Pegger), ?, mej. Bolders, ?, ?.

← Links in het publiek, met hoed en sigaret: Hendrik Mattheussens

↓ De meisjes van het Hondseind, vlnr: Sjan Wouters, Sjan van Veldhoven, Hilda vd Bussche, Hilda Meylemans, Miet en Carolien van Veldhoven, Betsie Beukelaar Hilda Bolders, Marie Hugens, Mina Suykerbuyk

Den Aanwas met NEERLANDS TROTS, vlnr: Wannes van Beek, ?, ?, Adrie van Meir, Felix Carpentier en Piet Melsen

→ Piet Kil (x vd Bergh) ofwel *Piet de Goeie* als Joseph Stalin met Frederik Fontijn als Franklin Roosevelt en Alfons Timmermans als Winston Churchill op weg naar de conferentie van Jalta onder leiding van veiligheidscommandant Adrie Dingenouts

Valentine vd Eijnden en de drie dochters van veldwachter De Ridder staan vlnr met hun arm op de leuning

ONDER VRIJE VLAG: man op de bok onbekend. Dan vlnr: ?, Isa Melsen, ?, de twee zusjes (? en Valentine) van den Eijnden, mevr. Tuur Mattheussens, mej. De Ridder, Maria Carpentier, mej. De Ridder, ?, achter: Jo van Mechelen. Mevr. Harry vd Poel staat voor haar en daarnaast Marie de Ridder, Lo van Beek-Wouters

Links en rechts de heren te paard: Belze boer Jansen en (r.) Van Meir. Verder vlnr: een dochter van Van Meir met op de bok haar man, mej. Jacobs, Jeanne van Paassen van café Het Botje in de polder, Annelies Melsen, mej. Matheussens, mej. Van Meir, Corrie Joppe, mej. Van Meir. De drie dames onder het baldakijn zijn onherkenbaar.

De Molendreef beeldt Kamp Buchenwald uit.

We eindigen met de wagen met het personeel van herstellingsoord Dennenheuvel. Bekend zijn: 2e van links Til vd Poel en 4e van links is Mien Ketelaars. →

OORLOGSHERINNERINGEN VAN BROER EN ZUS PIET EN MIEN PIJNEN

Mien (geb. 1934) en Piet (geb. 1936) maakten de Tweede Wereldoorlog mee als kinderen van het gezin Harry Pijnen (geb. 1910) en Marie van Oevelen (geb. 1912).
Mien en Piet putten uit hun geheugen en daarmee komt er zicht op wat het gezin van Harry en Marie beleefde tijdens het begin, de bezetting en het einde van deze oorlog.

Reeds in augustus 1939 werden er al Nederlandse mannen opgeroepen zich te melden voor de dienstplicht.

Zo ook werd Harry Pijnen (zie foto links) op 25 augustus 1939 onder de wapenen geroepen en werd hij ingedeeld als soldaat bij het 3e Bataljon, 17e Regiment van de artillerie. Kort daarop werd hij met een bataljon gelegerd en ingekwartierd in Yerseke. Dat was zijn eerste ligplaats.

← Harry buiten bij het inkwartieradres

Vanaf 13 mei 1940 volgde het bombardement op Rotterdam en intussen trok het Duitse leger Nederland door en zette voet op Zuid-Beveland en Walcheren.

Korte info over wat Harry af en toe losliet.

Zo vertelde Harry dat zijn bataljon heeft gevochten in en om Goes. Een van zijn regimentsleden, Petrus Franciscus Donkers uit Helmond, kwam daarbij om op 16 mei 1940. Daarna was hij met het regiment verder getrokken om Middelburg te verdedigen. Middelburg brandde en de bezetter dwong de Nederlandse soldaten tot overgave. Harry schrok zo hevig toen hij een Duitse soldaat om een hoek zag komen, dat hij gelijk z'n wapen in het water gooide en z'n handen in de lucht stak.
Alle soldaten werden krijgsgevangen gemaakt en te voet afgemarcheerd naar Breda voor registratie bij het Duitse leger. Maar Harry had daar geen zin in en ontsnapte in Breda uit de groep soldaten en ging te voet naar Ginneken, waar zijn zus Nelie woonde. Hij leende daar een fiets en ging terug naar Hoogerheide.

Maar zo eenvoudig was het niet en later moest Harry zich opnieuw melden, onder het mom van dat hij zich officieel moest uitschrijven uit het Nederlandse Leger, maar nu in Den Bosch. Later bleek uit de archieven van de Binnenlandse Strijdkrachten, dat hij met groot verlof is gegaan op 18 mei 1940, maar zijn laatste dienstdag was 27 mei 1940.

Al snel ontstond er ook in de Zuidwesthoek een Orde Dienst. Ook vader Harry maakte deel uit van dit gezelschap en verrichtte daarvoor verschillende werkzaamheden. Reden dat hij regelmatig van huis was.
Om brood op de plank te krijgen, werkte Harry van maandag t/m zaterdag bij Beckers Haardenfabriek in Bergen op Zoom. In de weekenden werkte hij daar dikwijls extra als nachtwaker. De Duitsers hielden het nodige toezicht en controle op de werkzaamheden in de fabriek. Tot de werkzaamheden van de OD-leden hoorden ook het verzamelen van gegevens over de Duitse bezetter. En die informatie moest dan weer verder gesmokkeld worden richting de geallieerden. Zo vervoerde Harry in het frame van zijn fiets briefjes met informatie naar Bergen op Zoom, maar ook weer terug naar Hoogerheide.
Ook mensen die moesten onderduiken voor de bezetter werden door de OD-leden geholpen met een schuilplaats en verder transport.

Harry werd met nog een aantal andere OD-leden aangewezen om de grens met Duitsland te bewaken, want hele bendes Nederlanders trokken de grens over en roofden wat ze konden in het verslagen Duitsland. Dit onder het mom van: "Ik wil mijn fiets terug". Met Sjef Leenaarts zat hij in Oldenzaal en met Kees Theuns aan de Ossendrechtseweg. Daar werkte hij als kok en bewaker zoals tijdens de mobilisatie in 1940. Hun vrouwen vormden ook een vast clubje en ze gingen wel eens naar de Achterhoek. Tante Nelie paste dan op de kinderen.

Mien memoreert:

Zij herinnert zich nog goed dat door het Duitse leger de radio's werden gevorderd, want luisteren naar berichtgeving over de oorlog mocht niet. Vader Harry had tijdig zijn radio in huis verstopt en die kwam goed van pas toen de bevrijding steeds dichterbij kwam. Op gezette tijden meldde Leon van Opdorp, de postmeester van Hoogerheide, zich bij ons thuis en dan ging hij samen met ons vader naar boven om stiekem naar Radio Oranje te luisteren. Verder werkte Harry nauw samen met slager Sjef Leenaerts van de Ossendrechtseweg.
Zo gebeurde het ook dat op een avond iemand van de OD met twee onderduikers bij ons binnen stond met het verzoek of ze konden blijven. Maar moeder Marie was alleen thuis met haar twee kinderen, vader Harry was al weer een paar dagen op pad, en ze weigerde dat te doen omdat zij als vrouw alleen dat niet wilde.
Op een dag kwam er een meneer langs met een hond met de vraag of Harry daar voor kon zorgen. In feite was dat een dekmantel. De eigenaar van de hond was een spion en van tijd tot tijd kwam hij het dier halen voor een wandeling in de omgeving van het vliegveld.

Oktober 1944; razzia's, Witte Brigade en een tweede Caen

Ze herinnert zich nog goed de hevige gevechten begin oktober 1944. De frontlinies wisselden per dag; de ene dag zaten de Canadese soldaten bij ons in den hof, maar de andere dag konden dat weer de Duitse soldaten zijn. We zaten met ons vader, moeder en mijn broer Piet tijdens de zware gevechten in de door ons vader gemaakte schuilkelder, half in de grond en afgedekt met stro en ander materiaal, achter de schuur op het erf. Zo gebeurde het op een dag, dat na dagenlang hevige gevechten het plots “doodstil” was op “De Heide” (dat is waar we woonden) en omgeving. Ons vader verliet de schuilkelder om in huis en tuin poolshoogte te nemen en zag dat er in ons huis soldaten zaten met andere gevechtskleding. Dat waren de Canadezen. Van de stilte die er heerste maakte ons vader gebruik en ging op bezoek bij zijn broer Lex aan de Huijbergseweg om te informeren hoe het daar was. Bij aankomst trof hij een kapot huis, geen Lex en geen tante Wies, maar wel Canadezen.
Later bleek dat oom Lex was ondergedoken bij zijn broer, mijn oom Piet Pijnen, op de boerderij, toen gelegen aan de Huijbergseweg, nu de Groene Papagaai. Oom Lex was ondergedoken omdat hij bij een razzia door de Duitsers werd gezocht om voor hen te werken. Hij was in die tijd automonteur bij de Fordgarage in Bergen op Zoom. De Duitsers konden hem op het vliegveld goed gebruiken. Oom Lex was al weg op het moment dat de Duitse soldaten hem kwamen ophalen en omdat zijn vrouw Wies van Pul niet kon of wilde vertellen waar haar man was, werd ze met de Duitse soldaten meegenomen naar Bergen op Zoom om nader aan de tand te worden gevoeld.

Nu weer terug naar het huis van oom Lex waar ons vader was aangekomen, waar hij de Canadese soldaten in het huis aantrof. Bij die groep zat ook een Belg, die lid was van de zogenaamde Witte Brigade en die Belg zei tegen ons vader dat hij maar snel moest teruggaan en dat het beter was Hoogerheide te ontvluchten, want volgens hem zou het hier met die gevechten wel eens een “tweede Caen” kunnen worden.

De woning van de familie Harry Pijnen op de Heide D nr. 52, nu de Matthias Wolffstraat 10 in Hoogerheide. Door een V-1 was de gehele zijgevel aan de kant van de buren Bakx er letterlijk van boven naar beneden uit gevallen. De kinderen sliepen beneden in de kleine slaapkamer. Op de grond, want dat was "veiliger". Foto : anno 1972

Op de vlucht

Ons vader kwam terug, maar besloot toch nog thuis in de schuilkelder te blijven, maar dat ging echt niet. Het werd veel gevaarlijker voor ons en door het steeds maar op en neer gaan van de frontlinie stonden er de ene dag de Canadezen en de andere dag weer Duitse soldaten op ons erf. Zij haalden ons uit de schuilkelder en sommeerden ons Hoogerheide te verlaten.
Samen met de ouders van ons moeder verlieten we met zes personen Hoogerheide te voet richting Calfven. Hier konden we maar één nachtje verblijven bij ome Eugène van Oevelen. Maar hij vertelde ons dat we ook op Calfven niet konden blijven door het opschuiven van de frontlinie van de Canadezen vanuit Ossendrecht en daarom gingen we over de Trambaan door naar Ossendrecht. Daar kwamen we terecht in de schuilkelder van boerderij van Van den Eijnden in de Kerkstraat. Hier was het rustig en hadden we geen last meer Duitse soldaten.

Ons verblijf in Ossendrecht

Buiten op het erf van de boerderij was er ook nog een provisorische schuilkelder en deze was afgedekt met stro. Op het erf liepen de kippen altijd vrij rond en die legden eieren waar het hun uitkwam, o.a. in de schuur, in het stookhuis, maar ook in die buitenschuilkelder.

Omdat men dacht dat alles veilig genoeg was mocht ik, 10 jaar oud, op een dag samen met Gustaaf van den Eijnden (later pater) eieren gaan rapen en kwam zo gaandeweg terecht bij de schuilkelder op het erf. We gingen daarin en vonden ook eieren. Precies op het moment dat ik een ei wilde pakken, schoot er een gezicht naar voren, waar ik middenin pakte. We schrokken zo hevig dat we stokstijf bleven staan en daarna gebaarde die man ons naar hem toe te komen. Dat deden we niet, maar draaiden ons om en snelden, geschrokken dat we waren, vlug de schuilkelder uit en vertelden het tegen mijn vader. Ons vader waarschuwde gauw een Canadese soldaat en als OD'er liep ons vader, gewapend en al met die Canadese soldaat naar de schuilkelder en haalde daar zelfs twee Duitse soldaten uit! Die jonge soldaat bleek nog maar 18 jaar oud en die oudere ongeveer 40 jaar. Zij werden als krijgsgevangenen afgevoerd.
Als beloning kreeg ik van de Canadese soldaten een extra groot stuk lekkere chocolade. Ik was wel erg geschrokken hoor.
Tijdens het verblijf op de boerderij in Ossendrecht was er ook behoefte aan eten en schoon lijfgoed en daarom sloop ons vader van tijd tot tijd tussen de gevechten door naar ons huis in Hoogerheide. Bij één van die tripjes trof hij op een dag ons huis (D nr. 52) erg beschadigd aan. Alle deuren kapot, het glas uit de ramen en Duitse soldaten met geschut in de slaapkamer boven, gericht op de kerk en het klooster van Hoogerheide. Even later ging ons vader weer naar Hoogerheide om opnieuw spullen te halen en ontdekte bij aankomst dat de Canadese soldaten stelling hadden genomen met twee hele grote kanonnen in den hof en geschut in de slaapkamer boven. Tot zijn woede ontdekte hij dat het varken uit de spekkuip was gehaald en verspreid lag over het erf.
Konden we niks meer mee. Ook was zijn oude fiets nu wel meegenomen en de Duitse soldaten hadden als dank of uit angst hun behoefte gedaan in het pottenstel van de schoorsteen. Ook was de trouwring van ons vader verdwenen. Die ring is nooit meer terug gevonden.

Bevrijding nabij

Eindelijk werd rond 25 oktober 1944 het gebied vanaf Huijbergseweg tot en met Duinstraat etc. in Hoogerheide bevrijd en de frontlinie was definitief opgeschoven naar de noordkant van Hoogerheide; we konden voorgoed terug naar ons beschadigde huis.
Alle glas was eruit, sluitwerk van deuren stuk, potten en pannen allemaal weg. Die huisraad vonden we later terug op de hoek van wat nu heet de Prins Hendrikstraat, Matthias Wolffstraat en Zwartebaan (nu Minckelersweg).

De laatste grote klap van deze oorlog werd veroorzaakt door de inslag van een V-1 op de zeshoek. Daarbij trof een V-1 het huis van de familie Pijnen in de Prins Hendrikstraat en bij ons huis werd op de oostzijde de zijgevel volledig weggeslagen. Zaten we in de keuken gewoon buiten.
Samen met Piet Soffers, aannemer uit de Raadhuisstraat, werd de schade hersteld.

Piet memoreert:

De eerste Duitse soldaten

Mijn vroegste herinnering is dat we (mijn moeder, zus Mien en ik) bij tante Nel Plompen-Pijnen op de Huijbergseweg waren omdat ons vader gemobiliseerd was. Op de ochtend van 14 mei 1940 kwamen de eerste Duitse voertuigen over de Huijbergseweg langsrijden. We gingen allemaal bij het hekje aan de straat staan om naar de Duitse soldaten en hun materieel te kijken. Er stopte een soldaat met motor met zijspan. De soldaat in het zijspan stapte uit, stapte op ons tante Nel af, gaf haar een vuile handdoek en beduidde hem te ruilen voor een schone. Mijn eerste herinnering aan “de oorlog”. Ik was toen 4 jaar sinds 23 maart 1936.

De kleuterschool, jongensschool

Als ik probeer terug te halen wat er allemaal gebeurd is, dan zijn het grote en kleine gebeurtenissen, zoals de ontruiming van het klooster van de zusters van JMJ, op boerenwagens en karren, vaak met een kerkboek in de hand. Ook de tuin en de kapel waren bezet en er kwam een einde aan de bezoekjes met de “jongensbewaarschool” aan de Mariagrot in de tuin. Aan de overkant van de Huijbergseweg tegenover het klooster lag het voetbalveld van METO waar ik vaak de Duitse soldaten zag sporten. Op zondag mocht METO er toch voetballen.
De jongensbewaarschool van het klooster werd verplaatst naar de zaal van De Bakker in de Raadhuisstraat (nu IJssalon Jansen). Later ging ik naar de jongensschool aan de Nieuweweg.

Luchtalarm, schuilkelders, luchtaanvallen, zoeklichten en prikkeldraad

Het kwam herhaaldelijk voor dat er luchtalarm werd gegeven met de sirene op het gemeentehuis. Onderweg naar school of naar huis zochten we dan de schuilkelders op die hier en daar verspreid stonden. Het was in die tijd een sport om granaatscherven te zoeken als er een luchtgevecht was geweest tussen de jagers van Duitsers, die op het

vliegveld waren gestationeerd, en de Spitfires van de Engelsen, die de groepen bommenwerpers beschermden, die hoog over vlogen op weg naar Duitsland om daar hun lading te droppen. Wie de grootste granaatscherven vond was zo'n beetje de held van de dag. Ook de vleugeltjes van die projectielen waren erg gewild.

Het gebeurde regelmatig dat de Engelse bommenwerpers 's nachts overvlogen en de alarmsirenes weer gingen.
Tijdens zo'n alarm werden onder aan de Zwarte Baan (nu Minckelersweg) de zoeklichten aangestoken en kruisten de grote witte lichtbundels elkaar op zoek naar de kleine, zilveren vliegtuigjes (de bommenwerpers). De volgende dag vond je dan hier en daar lange reepjes zilverpapier, waarvan werd gezegd dat die door de Engelsen werden uitgegooid om de Duitse afweer te misleiden. We waren intussen ook al gewend aan de prikkeldraad en bordjes met een doodskop erop met daaronder de tekst "MINEN". Dat stond ook langs de baan naar de boerderij van mijn oom Piet Pijnen aan de Huijbergseweg/Groene Papegaai. Daarachter lag een boomgaard waar je aan de andere kant wel in kon om appeltjes of pruimen te "vinden/pikken".
De Duitse duikbommenwerpers van het merk Juncker, type Ju87, vooral bekend als Stuka's, kende ik behoorlijk goed, want vanuit ons slaapkamertje boven, keek ik direct op de landingsbanen onderaan de Zwarte Baan en zag ik ze vaak heen en weer rijden, opstijgen en landen.
Vanwege de luchtaanvallen op het vliegveld bouwden ons vader en de buurjongens van Konings en Bakx samen een schuilkelder van palen, balken en pakstro, in een kuil achter de schuur in den hof, van ongeveer een meter diep. Het moest helpen tegen granaten en granaatscherven, maar was als schuilkelder tegen bommen echt niet bestand! Gelukkig is dat nooit gebeurd. We hebben er wel twee nachten doorgebracht tijdens de gevechten in oktober 1944.

Bombardement op sinterklaasdag

Een bijzonder feit is voor mij het bombardement op het vliegveld op sinterklaasdag, 6 december 1943. We waren in de kamer aan het spelen toen er Engelse bommenwerpers opeens laag kwamen overvliegen. Ik keek door het raam en kon de piloot zien zitten met leren kapje en grote bril op. We hebben toen geschuild in de kelder onder de trap.

Spertijd

In deze tijd was er "algehele verduistering". Zwarte papieren rolgordijnen naar beneden, dan ook nog de blinders (luiken voor de ramen buiten) dicht. Het was winter en dus aardedonker buiten. Er was trouwens maar één lantaarn in het "baantje" (Smallestraat, later Matthias Wolffstraat) langs ons huis.
Een kostganger, die we er vaak hadden (steeds weer een andere man maar hij heette altijd Tinus!) wilde naar het dorp en hij liep buiten in volle vaart tegen een andere man aan. Ik meen dat het iemand was van de familie Stok verderop; de een 'n bloedneus en de ander een flinke bult.
Ik weet niet meer of er toen al "spertijd/avondklok" was.
Die wisselende kostgangers werden soms 's avonds door ons vader naar mijn oom Piet Pijnen van de boerderij aan de Huijbergseweg/Groene Papegaai gebracht. Van daar werd de kostganger/onderduiker verder gebracht naar Jan Belde, de zwager van ons oom Piet Pijnen. En als alles goed lukte, verdween vanuit de boerderij van Jan Belde de kostganger verder naar de Kempen in België en daarna weer verder.

Hond Jules en spion

Ik weet nog goed dat mijn moeder op een dag besloot dat de keuken opnieuw moest worden behangen. Het was na het avondeten, een vreemde tijd om te behangen. Mien en ik vonden het prachtig, want wij mochten het oude, natgemaakte behang er afpulken. Ons vader was weer weg, zoals wel vaker gebeurde.
Terwijl wij bezig waren kwam de dorpspolitie langs. Dat gebeurde wel vaker, maar ze bleven die avond wel erg lang herinner ik me!
Een van die agenten heette Van Splunter en was de zoon van een Zeeuwse familie uit Zonnemaire. Zij waren al geevacueerd toen de Duitsers Walcheren onder water hadden gezet en in Hoogerheide terecht gekomen. Zij woonden bij de familie Heijmans aan de Ossendrechtseweg. Zijn zus Annie van Splunter kwam op een dag met een vriend (bleek later een spion te zijn), die een Duitse herder bij zich had, die luisterde naar de naam Jules. Annie vroeg of Jules voorlopig bij ons mocht blijven, omdat wij een grote hof hadden en de hond daarin vrij kon los lopen. Die vriend zou hem van tijd tot tijd komen ophalen om oefeningen met de hond te doen, omdat hij kromme voorpoten had door een of andere ziekte (Engelse ziekte zeiden ze.) Deze man kwam wel erg vaak de hond ophalen en ging met hem wandelen in en om het vliegveld.
Op deze manier raakte deze man bevriend met Duitse officieren en kon hij vrij rondlopen op het vliegveld.
Annie van Splunter had nog twee zussen te weten Nel en Carina, die beiden een rol in het verzet hebben gespeeld.

Ik herinner me dat deze man nauwe contacten had met enkele medewerkers van de vliegbasis en hij kreeg zo weer informatie over wat er binnen de grenzen van het veld gebeurde en wat voor plannen er door het Duitse leger op stapel stonden. Die informatie kwam uiteindelijk via via terecht in Engeland.

Later na de bevrijding zagen we hem in Ossendrecht in militair uniform! Hij bleek dus een spion te zijn die allerlei informatie had verzameld over de Duitsers op het vliegveld. (Mien refereerde ook aan deze man.)

Duitsers dol op fietsen

Ik herinner me de dag waarop er fietsen werden gevorderd. De buren riepen naar elkaar "Ze komen fietsen vorderen". Wij hoorden dat ook en mijn moeder had een bijna nieuwe fiets (met terugtraprem!!). Die mocht natuurlijk niet weg. Ons moeder haalde de fiets uit de schuur, legde de fiets op de grond naast de mustertmijt (houtberg voor de kachel), gooide er een paar jute zakken over en Mien en ik hielpen om de takkenbossen er bovenop te gooien. Toen de Duitse soldaten kwamen, altijd met helm op en geweer bij zich, stond er alleen maar de oude fiets met handrem van ons vader in de schuur, maar die wilden ze niet hebben. Op die oude fiets met handrem alleen op het voorwiel hebben mijn zus Mien en mijn nicht Mien Moerkens uit Rotterdam, wel leren fietsen. Ons vader heeft 's avonds de nieuwe fiets uit elkaar gehaald en verborgen achter de aftimmering op zolder.

“Dolle Dinsdag”, 5 september 1944

Veel later heb ik begrepen wat er aan de hand was. Er werd gezegd dat de Duitsers zich hadden teruggetrokken en de ”Engelsen” (Later bleek dat onze bevrijders grotendeels Canadezen waren) er gauw zouden zijn. Op de dag van “Dolle Dinsdag” kwamen er karren, kruiwagens en fietsen voorbij, beladen met meubels, zakken met kolen en allerlei andere zaken erop, die burgers op het vliegveld hadden gehaald.

Zo herinner ik me nog heel goed een grote grijze fauteuil met 'n foto van Hitler in de rugleuning. Maar een paar dagen later zaten de Duitsers weer terug op het vliegveld. Even later kwam er een omroepwagen langs die omriep dat alle spullen direct moesten worden teruggebracht anders zouden zware straffen volgen. Ik weet ook dat er werd gezegd dat iemand op het gemeentehuis de Nederlandse vlag had uitgestoken die even later door een Duitse mitrailleur aan flarden werd geschoten. Wij hadden ons hondje versierd met goudsbloemen in zijn halsband, toen ons vader thuis kwam werd hij heel kwaad en hij zei: “Als de Duitsers hem zo zien schieten ze de hond misschien wel dood”. Wij begrepen dat niet, maar dat was vanwege de oranje kleur. Dus weg met die goudsbloemen.

De bevrijding oktober 1944

Deze periode is voor mij een soort film geworden, spannend, angstig en gevaarlijk tegelijk. Toch komt het over als een groot avontuur. Het was al duidelijk dat de bevrijding dichtbij was. Vader wist het misschien al min of meer want opoe en opa Van Oevelen kwamen bij ons in de beste kleren en met een rieten koffer. Ze woonden dicht bij het vliegveld en kwamen dus naar ons, omdat het daar niet zo veilig meer was. Op een dag, ik denk 5 of 6 oktober hoorden we volop kanonnen en ander geschut zodat we in de kelder onder de trap zijn gaan schuilen. Toen het schieten aanhield zijn we naar de schuilkelder gegaan en even later kwamen ook de buren bij ons in de schuilkelder. Volgens mij hebben we nog tot de volgende dag in de schuilkelder doorgebracht. De volgende dag was het opeens stil. Mijn vader en moeder verlieten voorzichtig de schuilkelder en gingen naar het huis om eten en zo te halen.
Na een paar uur mocht mijn zus Mien even uit de schuilkelder om buiten te kijken, maar ze kwam snel terug en zei “Er loopt een soldaat in 'n groen pak (we kenden de kleur “khaki” hier in die tijd nog niet) en met een platte helm op”. ”Dat zijn ze”, zei mijn vader resoluut. We noemden ze de Tommies. We gingen de schuilkelder uit, ons vader als eerste en we zagen bij de waterput bij Janssen van het café aan de Huijbergseweg (dat was direct achter onze hof) een heleboel van deze soldaten. Ons vader ging er snel naar toe om te kijken wat er voor nieuws was. Al snel kwam hij terug en vertelde dat we weg moesten tot achter de vuurlinie, omdat er waarschijnlijk zwaar zou worden gevochten om het vliegveld.
We gingen naar binnen in ons huis en moesten daar zoveel mogelijk kleren over elkaar aantrekken en zoveel eten verzamelen als we konden dragen. We wilden naar oom Eugène op Calfven via de Huijbergseweg en dan de Ossendrechtseweg en de Trambaan. Dat lukte niet want er werd volop geschoten vanuit het klooster en van de andere kant vanuit het patronaat. Dus maar langs de molen (deze molen werd door de Duitsers op 6 en 7 oktober 1944 in brand gestoken en dat was het einde van een molen die 200 jaar had bestaan), die tussen de Huijbergseweg en de Putseweg stond; de Putseweg overgestoken en daarna door de weilanden van boer familie Kamoen, aan de Ossendrechtseweg richting steenfabriek Jacobs. Ik weet nog goed dat we opoe Van Oevelen moesten helpen om over het prikkeldraad te komen, omdat ze lange jurken en een lange jas droeg en dat

ging niet gemakkelijk. Bij oom Eugène aangekomen werd door tante Mien Dingemans verteld dat zij naar de familie Van den Eijnden in Ossendrecht zouden gaan en Van den Eijnden ons misschien ook wel onderdak kon geven op de grote boerderij. Ons geluk was dat een zuster van tante Mien (Dingemans) bij Van den Eijnden als hulp werkte. Of we nou dezelfde dag nog zijn doorgegaan weet ik niet precies meer. Wel weet ik dat we langs de weg naar Ossendrecht aan de rechterkant de polder konden zien die ver weg onder water stond en er geregeld granaten over ons heen vlogen, die fonteinen in het water maakten.
Bij de familie Van den Eijnden werden we vriendelijk en gastvrij ontvangen. Ossendrecht was al bevrijd door de Canadezen en lag achter de vuurlinie. Als kinderen hadden we daar alle plaats en tijd om te spelen. Hier was het dat mijn zus Mien die Duitse soldaten vond in de ongebruikte schuilkelder. Ik herinner me dat de kelder onder de boerderij heel groot was. Ik denk dat er alles bij elkaar 35 tot 40 mensen sliepen, mannen, vrouwen en kinderen, allemaal door elkaar. De vaders en moeders hielpen mee op de boerderij omdat de meesten het boerenleven uit eigen ervaring kenden en zo was er dus personeel genoeg. De vaders gingen, als het veilig was, van tijd tot tijd spullen uit hun huis halen.

Dat viel soms erg tegen omdat er veel werd gestolen door de zgn. Zwarte Brigades. Wie dat waren weet ik niet meer precies.

Die “paar dagen“ zijn ongeveer 6 weken geworden op de boerderij van Van den Eijnden. Voor ons kinderen een grote speelperiode, voor de ouders veel zorgen en onzekerheid. Op een dag kwam ome Christ van Oevelen van de Huijbergseweg met paard en wagen om ons op te halen. Het was intussen veilig genoeg op Hoogerheide. De grote kar had houten wielen met ijzeren banden, die bonkten op de kinderkopjes. Bovenop de spullen op de kar zittend, zag ik van ver ons huis. De dakpannen waren voor een groot deel weg, de ruiten waren eruit, de gordijnen wapperden uit de ramen en alle deuren stonden open. Binnen in het huis was veel kapot en smerig, op de vloer lag een laag van zand en vuil verband, het stonk naar lysol en weet ik nog wat. De vleeskuip in de kelder was leeg, de konijnen verdwenen, ook de geit, maar die vonden we later terug. Iedereen zocht bij iedereen om zijn huisraad en keukenspullen weer bij elkaar te krijgen
We waren blij weer thuis te zijn maar ik denk dat die winter een van de donkerste en koudste in mijn leven was. Er was geen elektriciteit, het water in de put was verziekt door afval van het veldhospitaal dat in ons huis was gelegerd, kolen waren schaars en al leden we geen honger zoals de mensen boven de Moerdijk, er werd wel gegeten wat er was, maar een “vetpot” was het zeker niet. Maar als kinderen hadden we een voordeel. We hingen rond bij de Canadese militairen in en om het klooster en kregen veel chocola, zwarte zoete thee uit een veldmok en wit brood met suiker. We bedelden niet, nee, maar we kregen het zo maar. Mijn moeder vond dat maar zozo, ook al bracht ik wel eens wat mee naar huis.

En dan de verlichting in die tijd. De verlichting 's avonds was een petroleumlamp die bijna in ieder huis nog wel ergens stond. Helaas was er nergens petroleum te krijgen.

← *Mien Pijnen als jong olwassene*

Dus naar de bevrijders of die petroleum hadden. Het probleem ontstond toen we aan de bevrijders vroegen om “petrolie”. Ze hadden wel wat over en gaven ons wat zij noemden “petrol”. Maar petrol betekende in het Nederlands “benzine”. Enfin de lamp werd gevuld, maar al snel begon de “petrol” (benzine) kleine plofjes te produceren en moest de lamp weer uit. De oplossing was…'n schepje suiker bij de benzine doen en dan ging het een stuk beter.

Op school leerden we het Engelse volkslied onder leiding van juffrouw Van den Heuvel, kregen kleding van HARK (weet niet de juiste naam meer) op het gemeentehuis en ik was ondertussen bijna 9 jaar geworden.
Op school kregen we de eerste sinaasappelen en bruine vitaminepilletjes.
Toen de algehele rust weerkeerde en we weer naar school konden aan de Nieuweweg, zagen we bij het naar school gaan pas echt goed hoeveel huizen er kapot of in puin waren geschoten, maar ook de omgeploegde en kapot gereden straten en wegen. Nog steeds werd er gewaarschuwd uit te kijken voor mijnen en niet ontplofte granaten.

Gelukkig was er geen luchtalarm meer.!!!

Piet Pijnen, velen van ons zullen hem zich nog wel herinneren als ober/kelner in de jaren vijftig op het terras van hotel William.

Uitbreiding van het gezin

Na de oorlog werden er bij Harry en Marie nog drie kinderen geboren, te weten Rien, Lia en Ludo.

Hoogerheide, december 2014

Opgetekend door René Schoutens, echtgenoot van de hierboven genoemde Lia.
In 2019 is de tekst hier en daar nog wat aangevuld door jonger broertje Ludo na een gesprek met zijn broer Piet voordat deze laatste 29.10.2019 op 83-jarige leeftijd overleed in Rotterdam.

Hoogerheide: bevrijdingsoptocht, omgeving vroegere villa Goemans. Het meisje is Jopie Leenaarts. Achter de kinderwagen Piet Hugens? Zij beelden het terugtrekken van de Duitsers uit.

← Bevrijdingsoptocht ter hoogte van sigarenzaak Van der Eerden. In de deuropening: Marcel Moors en mevr. Moors-Soffers. Tilly de Brie. Onder: Nellie Leenaerts

← ↑ Allemaal gevangen. Ook Mussert en Seys-Inquart?

IN HOOGERHEIDE .....

Terugkeer naar het oude. We herkennen boven: Dien Snoeijers, Vic Kallen, Nelie Heling-Minnebach, Marie Snoeijers, Julia van Hoek, Jeanne Hendiks, Marian Hendriks, Cor Hoeks, Wally van Egeraat, Frans Jansen, Wies Leenaerts, Maria van Broekhoven, Piet Hoeks, Henny Weijts, André van Broekhoven.

Wederopbouw na de oorlog: De Verwoeste Hoek herrijst. Linksboven: Adr. Rommers. Rechtsonder Louis van Dijk, daarboven Ko van Oevelen. Linksonder Ko Goossens.

Groep Woensdrechtse dames tijdens de optocht: vlnr: Marie Hopmans, Jo Schijvenaars, ? , Anneke Brooijmans, Jo Koekhoven, Tonny Goense, Hilda Hopmans, Sylvie Jonckheere, Nel Koekhoven, Dien Kuijlen. Meisje op de bok: Cor Michielsen. Meisje achter man is To Luijkx

.... EN WOENSDRECHT

Ruiters te paard vlnr Jac van den Maegdenbergh, Leon Jacobs Michielsen, Sjef Pijnen

Een groep van buurtschap het Zandfort beeldt de plunderingen uit van het vliegveld op 5 september 1944. Op de wagen met pet: Jan Linders. Daaronder Eddy Koevoets, toeschouwers voor het huis: Ger Noonen, Annie Poulus met haar moeder

↑ Symbool voor de opbouw van een nieuwe molen. Op het tekstbord:
De Oude molen verbrand.
Deze komt tot stand.
Zoo herrijst Nederland

In Hoogerheide werd in de noodkerk den plechtige H. Mis opgedragen. De gecostumeerde voetbalmatch trok zeer veel belangstelling.

Nederland voedde zichzelf ↑

Hieronder tekst op de bordjes: thank our allies

De wagen beeldt de Stompe Toren uit, die tijdens de oorlog kapot geschoten is.

De wagen symboliseert de vlucht van Woensdrecht naar Bergen op Zoom. Vlnr. Toon Koekhoven, Kees Bastiaansen (met pet), Anna Luijsterburg, Marie en Jo Elst.

De optocht trekt door Hoogerheide langs de “Verwoeste hoek” , gevormd door Nieuweweg, Raadhuisstraat, Antwerpsestraatweg en Duinstraat.

Centraal vooraan Frans Stuyts op de saxofoon met achter hem Fons Koolen op trompet, gevolgd door Toon Brouwers met de contrabas en nog net links zichtbaar met hoed Leon Verschuren op bugel. Onder het meelopend publiek rechts in het midden Gerard Dingemans en zijn vriendin Martha Schaekers(?).

De 'onmogelijke' liefde van Liza Maas en August Hotopp

door Jan van Elzakker

Liza Maas is in 1940 als hulp in dienst bij bakker Van Egeraat in de Dorpsstraat van Hoogerheide. Zij is gewoon een ijverige leuke meid. Al snel blijkt, dat naast de bakkerswinkel, in café De Arend bij Stuyts, Duitse soldaten van de Fluwa* die op De Bunt dienst doen en ingekwartierd zijn, hier veel langskomen. De Duitse soldaten van de Luftwaffe op De Bunt zijn gewoon gezonde jonge kerels….

Foto: Kees en Walter (op de arm) van Egeraat en Marie Willemse voor de bakkerij

Ze drinken er dus een biertje of bouwen soms een feestje. Zij komen ook wel eens achter in de tuin bij Stuyts, lopen daar wat rond, en als ze over de schutting kijken ontdekken ze in de aangrenzende tuin die leuke dienstbode van de bakker.

Fluwa Hoogerheide was gevestigd op het terrein van de steenfabriek van de heer A.A. Jacobs aan de Ossendrechtseweg in Hoogerheide, beter bekend, toen en nu, als De Bunt. In het villa-achtig huis waarin de 10 à 12 'Luftgaunachrichtensoldaten' waren gehuisvest werd door een burgerkok gekookt. De villa stond op de westpunt van De Bunt, nu nog steeds een markante plek op de Brabantse Wal, met uitzicht tussen de bomen door, maar tevens ook erdoor gecamoufleerd, over de polders aan de voet van de Brabantse Wal en over de Schelde. Nu staat er weer een villa, maar geheel nieuw gebouwd nadat de vorige lang na de oorlog een keer door brand werd verwoest.

* Fluwa is een afkorting van Flugwache (luchtwacht). Iedere Fluwa bestond uit 10 à 12 soldaten die het vliegveld moeten bewaken tegen de geallieerde vijand. Het is een onderdeel van de Duitse Luftwaffe (luchtbewaking).

Na de oorlog woonden diverse families gedurende korte of langere tijd in de door de Duitsers gebruikte woning. Onder andere Gabriël Daalmans met zijn gezin en de familie Jac van Hoek-Goris hebben villa De Bunt als woonverblijf gehad, respectievelijk eind jaren veertig en begin jaren vijftig.

De Flaktoren stond tussen de bomen gecamoufleerd eveneens bovenop De Bunt, op enige afstand oostwaarts van de villa.
De luchtwachtpost en omgeving was streng verboden gebied en was met prikkeldraad afgezet. De natuurlijk nieuwsgierige steenfabriekarbeiders mochten absoluut niet in de buurt komen.
De commandant van deze Fluwa op De Bunt was niet populair. Hij stond bekend onder de bijnaam 'Satan'. Deze titel zou hem door 'voortdurende dronkenschap en agressief gedrag' verleend zijn door vermelde steenfabriekarbeiders.

Eerste links is August Hotopp en de vierde links Karl Ude, de beruchte commandant 'Satan'.

Welnu: oog- en voorzichtig wuifcontact van Liza en August Hotopp, een van die vriendelijke soldaten van de Flugmeldedienst van De Bunt, groeide uit tot een grote verliefdheid.
De aanvankelijk schuchtere contacten over de schutting mondden uit in vaste verkering en emigratie naar Duitsland. Want naarmate de oorlog vorderde werd het duidelijk dat Liza's situatie op Hoogerheide en in Woensdrecht onhoudbaar werd, gezien het steeds restrictiever gedrag van de bezetter.

Hieronder de Flaktoren op De Bunt en August op de uitkijk op het dak van het klooster.

Liza en August tijdens een vakantie

En om redenen van haar veiligheid werd Liza door haar vriend naar Duitsland gestuurd, naar de ouders van August Hotopp in de buurt van Hannover.

Zoals bijna overal bleek liefde in de Tweede Wereldoorlog ook blind te zijn. Blind voor soldaten uit veel verschillende landen. Het gevolg was soms, dat bij die liefde betrokken ouders, vrienden, buren en familie vaak voor een dilemma stonden als een dochter, zus of vriendin verliefd raakte op een vreemde soldaat. Het aantal uit dat soort relaties met Canadezen, Engelsen of Amerikanen geboren kinderen schijnt veel groter te zijn dan men ooit vermoedde. Tot op de dag van vandaag kent al vele jaren een programma als Spoorloos hoge kijkcijfers. Niet voor niets: iedereen kan zich inleven in het op zoek zijn naar de roots die terugvoeren naar oorlogsrelaties! Zelden wordt het nu nog iemand kwalijk genomen dat zij een relatie kregen met een vreemde geallieerde soldaat. Hoe onbereikbaar echter bleek de liefde van die lieve soldaat vaak na de oorlog niet letterlijk te zijn? Op een of andere manier werd de in vreemde krijgsdienst 'gemaakte' baby met liefde opgevoed en ingepast in het gezin van het ongehuwde meisje, als bleek dat de vreemde soldaat al getrouwd was of dat het slechts een one-night-stand was geweest!

Anders was de reactie van de goegemeente als bleek dat een meisje verliefd geraakt was op een Duitse soldaat, een van de vijand. Men kon rekenen op weinig begrip. Afknippen van haren en overgieten met pek en veren waren wel de wreedste wraakacties bij de bevrijding. En de baby, die soms het resultaat was van zo'n 'relatie met gevolg', was voor het leven getekend, net als de moeder zelf. Moffenmeiden werden anders behandeld dan meisjes met een relatie met een Tommie, Yank of Canadees.
De schande die een vrouw of meisje te beurt viel als ze op een 'Mof' verliefd werd, om maar niet te spreken van er zwanger van raken, was dus verschrikkelijk, hoe onrechtvaardig we dat nu vaak ook vinden. Men werd een paria, uitgestotene. De weg die dan vaak werd verkozen was: emigreren naar de Duitse jongen zijn thuis en trouwen met haar geliefde. En dat deed Liza Maas uit Woensdrecht dus.
En Liza was niet de enige die een vaste relatie overhield aan een van die Luftwaffesoldaten. Ook de dochter van Wiezie Borremans, de bekendste postbode van Woensdrecht , werd verliefd.

Zij viel op soldaat Petzold *(hierboven links naast Liza. Rechts naast haar: Jack (bril) en Hotopp)* en vestigde zich ook in Duitsland.
Liza had gelijk met haar keuze voor August. Het was namelijk een heel aardige man, die ze was gevolgd, met na de oorlog een zelfstandige baan met grotendeels aangenomen

werk voor de Bundesbahn, de Duitse Spoorwegen en hij zou daar heel zijn werkend leven blijven. Hij had voor zover bekend geen vlieg kwaad gedaan.

Uniek blijft echter de achtergrond van Liza's jeugd.

Door iedereen, behalve insiders, werd Liza geacht de dochter te zijn van Piet Maas en Elisabeth Schuurbiers. Laatstgenoemde kwam van de Heimolen. Een zus van haar, Carolina, trouwde met Alphons Huijps. Zijn vader, rond 1860 afkomstig van Wouw, had zich in Woensdrecht gevestigd. Terwijl Carolina Schuurbiers en Fons Huijps bezig waren een mooi gezin te stichten, bleef zus Elisabeth Schuurbiers met Piet Maas kinderloos. De beide zussen woonden vlak bij elkaar op Driekoningen, via zandpaden verbonden met de Nederheide, Rijzendeweg en de dorpskern, nu het grote speelterrein bij WVV en de Vinkenslag e.d. in Woensdrecht.

Op het moment dat het gezin Huijps groter werd, met Jan als oudste, en de geboorte van zusje Liza, genoemd naar haar tante Elisabeth waarschijnlijk, kreeg moeder Carolina psychiatrische problemen (postnatale depressie?) en legde haar baby Liza bij haar zus onder de heg en 'ging op de loop', zo de bron vermeldde. Ze werd voor haar geestesziekte opgenomen en verpleegd. Kleine Liza werd met veel liefde en zorgzaamheid door de kinderloze tante en oom in huis opgenomen, terwijl kleine Jan werd opgevangen bij de Broeders van Huijbergen. Een paar jaar later zal de latere sluiswachter van de Woosdrechtse(!) kaai in de gemeente Rilland, in de Zeeuwse Völckerpolder, zijn werkzame leven beginnen als 'koeterke' (koewachter).
Toen moeder na twee jaar verpleegd te zijn terug thuis kwam, wilde de familie Maas het kind graag houden. Voorlopig althans, tot haar zus weer een en ander aankon. Maar dagen werden weken en weken werden maanden. En zelfs jaren. Doordat de families vlak bij elkaar woonden waren ze aan de gegeven situatie zo gewoon geraakt dat van terugkeer naar het ouderlijk huis letterlijk geen sprake meer was. En Liza wist na verloop van tijd niet beter dan dat ze Liza Maas heette. Zij groeide op met haar broers Jan en Piet en zusjes Nellie en Marie, denkende dat het neefjes en nichtjes waren!

Pas bij het gaan trouwen in Duitsland met August Hotopp moest Lisa een geboorteakte overleggen én een ariërverklaring, een afkomst bewijzend 'Germaans' stamboompje.
(Stief-) vader Piet Maas zorgde daarvoor via de gemeente Woensdrecht. Toen werd haar en haar familie alles duidelijk en ook haar echtgenoot August: ze heette Elisabeth **Huijps!**

Toen in het begin van de oktoberdagen de Slag om Woensdrecht begon was de groep van de Luftmeldedienst op De Bunt al lang op de vlucht noordwaarts om uiteindelijk terecht te

komen in Hellevoetsluis, aan het water, om ook daar dezelfde soort luchtbewakingsdienst te draaien.

Een mij door August ter beschikking gestelde ansichtkaart van het verblijf van deze manschappen, in het Agathahuis, van oorsprong een gezondheidskolonie, met een volgeschreven achterkant van August aan zijn Liza, gedateerd 31 oktober 1944, spreekt voor zich.

Hij schrijft haar dat hij erg blij is met de brieven van 2, 3 en 7 oktober, die hij zojuist heeft gekregen, maar die heel lang onderweg zijn geweest. En hij schrijft verder:

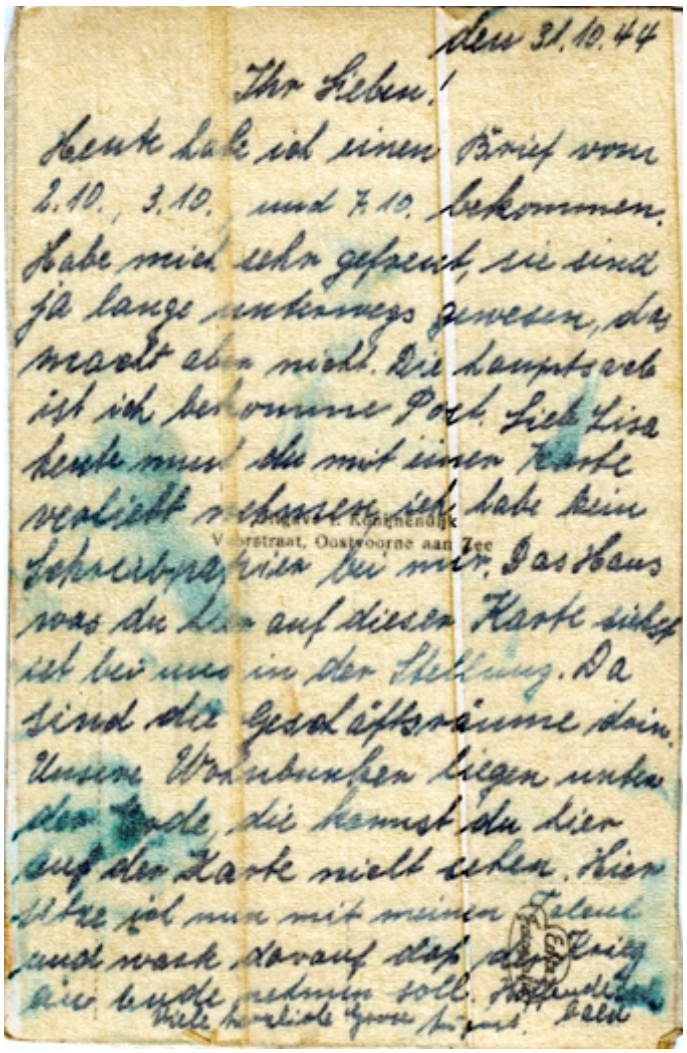

"Aber das macht nichts. Die Hauptsache ist: ich bekomme Post. Liebe Lisa heute musst du mit einer Karte vorlieb nehmen. Ich habe kein Schreibpapier bei mir. Das Haus das du auf dieser Karte siehst ist bei uns in der Stellung. Da sind die Geschäftsräume darin. Unsere Wohnbunker liegen unter der Erde, die kannst du hier auf der Karte nicht sehen. Hier sitze ich nun mit meiner Elend und warte darauf dass der Krieg zu Ende nehmen soll. Hoffentlich bald. Viele herzliche Grüsse. August."

Ze zullen nog lang op elkaar moeten wachten. De lange hongerwinter staat voor de deur en een uitermate zware strijd voor de Rijnoversteek.

Naast Hoogerheide heeft August ook nog in Hulst en dus Hellevoetsluis 'gelegen'.

Jaren later

In een paar telefoongesprekken meer dan 20 jaar geleden vertelden ze mij hoe het was gekomen, die liefde begin veertiger jaren. Samen bezochten ze in de jaren na de oorlog nog regelmatig vrienden, familie en kennissen in Liza's dorpen waar ze opgroeide als Liza Maas. En dronken dan ook nog koffie bij de familie Hermans-Paenen in de Steenstraat en die brachten een tegenbezoek bij Liza en August Hotopp in Duitsland. Of ze pakten een pilsje bij onder andere haar grootvader Felix Schuurbiers, caféhouder op Korteven, bij de Kozze of in de Arend bij Frans Stuijts. De tijd heelde de wonden, zo die er al waren. Bestaande vriendschappen van voor de oorlog, werden zo in de oorlog bestendigd en na de oorlog verstevigd'! Een goede zaak.

Liza en August kregen twee zonen. Zij leefden nog lang en gelukkig; ze werden beiden dik in de negentig.♣

Boven Liza en August op bezoek bij Corrie van de Kozze, rechts dhr. Lutz.

Daaronder: een tegenbezoek van de familie Hermans.

Foto links: Frans Stuyts en zijn vrouw op bezoek in Duitsland bij August en Liza Hotopp. Op de foto de twee dames.

Bron: Alle foto's komen uit het fotoalbum van August Hotopp, dat hij mij toestuurde op 14 oktober 1999.

Jack Soffers geboren en getogen in de achtertuin van het vliegveld, gered door een roemruchte brokkenpiloot

Samenstelling: Jan van Elzakker

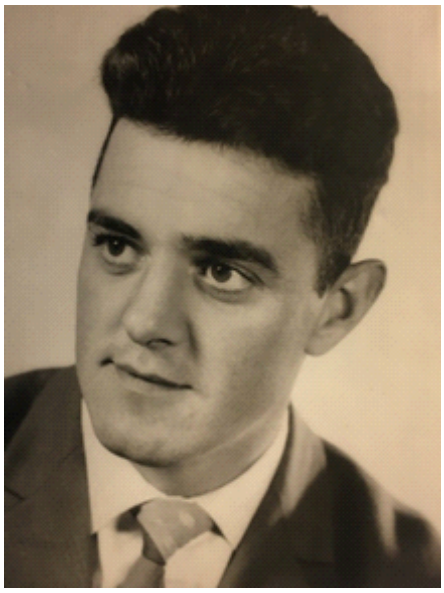

← Jack Soffers 1950

Zojuist in dienst bij de luchtdoelartillerie van de landmacht, maar helaas nog niet bij de Luchtmacht! →

Toeval

Onlangs werd ik per toeval getroffen door een krantenbericht van 10 januari 1958 over een bijna fataal afgelopen vliegincident in Duitsland. Met verbazing nam ik het artikel in mij op. Niet verwonderlijk!
Daarin viel namelijk de naam van de Hoogerheidenaar Jack Soffers; en dat was de man die ik als jong 10-jarig ventje zo bewonderde rond 1950. En wel omdat hij in een prachtig militair uniform rondliep. Op een gegeven moment was hij thuis, op verlof bij zijn ouders, Louis Soffers-Plompen tegenover de Vinkenberg, richting Korteven. Hij was rond die tijd in opleiding, ergens, in het Nederlandse leger.
Later werd hij straaljagerpiloot, vliegen was zijn passie, bij de luchtmacht. Had ik meegekregen van zijn jongere broertje. Hij genoot zijn opleiding in die periode op de KMA en erna in de Verenigde Staten. Én, heel spannend, hij had daar in Amerika ook nog eens verkering gekregen met een Mexicaanse, Maria Muñoz. En die mooie donkere dame had hij ook nog eens vanuit dat verre oord op een gegeven moment meegebracht naar Hoogerheide. Wat een nieuws en bezienswaardigheid was dat wel niet als hij met zijn VW aan de benzinepomp bij zijn vriend Lowieke Overbeeke stond!
Het was allemaal erg opzienbarend voor die tijd niet lang na de oorlog.
Maar vooral bewonderde ik hem toen, omdat hij mij net vóór die tijd gered had uit een wel zeer netelige situatie daar op de Vinkenberg. Daar, waar ik als manneke met ons gezin en een nichtje picknickte. En ik met vuur speelde in een kleine gegraven kuil...
Tegenover het huis van de familie Soffers bluste hij op die Vinkenberg, na door merg en been klinkend geroep om hulp van mij, op die speciale warme zomerdag, een buntbrand. Die zou gemakkelijk zijn uitgegroeid tot een grote uitgestrekte bosbrand richting vliegbasis en de bossen van Cuijpers, die ik, met lucifers, bunt en vuur spelend, had aangestoken. De vlammetjes lekten over de rand de kuil uit, zodoende.

Mijn panisch hulpgeroep bereikte die bruinverbrande, geüniformeerde, later zo stoere straaljagerpiloot Jack Soffers. Die was toe-

vallig met verlof bij zijn ouders thuis en wandelde net wat rond in de voortuin. Hij wist na een sprint van 75 meter, waarvan een stuk steil bergop, een dreigende catastrofe op de Vinkenberg te voorkomen. Hij wist samen met mijn moeder, zus en nichtje, het vuur

Links: Jacobus A.Soffers, met de eretitel daar: "Knock it off!" Rechts: Later in de straaljager In Bainbridge in opleiding en gratuated

met takken en uittrappen te doven. Als hij niet te hulp was 'gevlogen' dan…
Een uur later liep er bij de bushalte aldaar een politieman zijn dagelijkse patrouille.....

Toen ik dat in 2004, ruim vijftig jaar later, tijdens een potje kaarten bij hem thuis in Brasschaat, nog eens ter sprake bracht, was hij het hele incident echter, tot mijn grote teleurstelling, vergeten. Voor hem was het geen heldendaad geweest naar het scheen. Hij had wel voor hetere vuren gestaan! Getuige dit verdere verhaal.

Jack in het begin van zijn opleiding in de zomer van 1953 in een DH-82 A, nr.FI

Paniek in de lucht

Vele, vele jaren later dus, onlangs in 2018, loop ik tegen Jack Soffers zijn naam aan in die krant uit 1958. En dan wordt duidelijk, dat ze hém ook eens te hulp zijn gevlogen, maar dan letterlijk. En dat zal meer en langer indruk op hem gemaakt hebben dan de redding van mij uit die netelige situatie boven op de Vinkenberg. Over zíjn redding straks meer.

Jack Soffers, van dorpsjongen tot wereldburger

Jack Soffers, de oudste van het gezin, rechtsboven: ong.1945

Jack Soffers (* 8 juli 1931) was van de lichting Louis Overbeeke, Tony Waelput, 'Fotte' Kuylen, Frie Belde, enz. Jack bezocht na de lagere school de H.B.S. in Bergen op Zoom. En voetbalde uiteraard met zijn maten bij METO, maar werd er geen ster zoals de twee eerstgenoemden. Zoals bij zoveel leeftijdgenoten geboren rond 1931 viel een belangrijk deel van zijn schoolperiode in de jaren '40 tijdens de Tweede Wereldoorlog.
Het vliegveld in die jaren was voor Jack en zijn broer Tiest een soort speeltuin. Zijn zussen zagen hen graag terugkomen van hun bezoek bij de Duitse bezetter want in die tijd van schaarste waren snoepgoed en andere lekkernijen een welkome buit voor het hele gezin.

Kort na de middelbare schooltijd moest hij in militaire dienst. Hij 'zat' aanvankelijk bij een landmachtonderdeel, maar wilde veel liever bij de luchtmacht. Het vliegen trok hem aan. Ook die interesse werd in die maanden gewekt bij Den Duts. Hij had als jongen heel wat oorlogsvliegtuigen boven zijn hoofd zien landen en opstijgen, zo dicht bij het vliegveld wonend. Daarom ging hij zodra dat kon naar de officiersopleiding van de K.M.A. in Breda om luchtmachtpiloot te worden.

Op 12 juni 1953 krijgt hij als leerling/vlieger, van de Selectie Vlieger Opleiding (SVO) van Detachement Ypenburg zijn eerste kwartier instructie in de lucht. Tot en met 25 juni maakt hij zijn eerste 3 uur en 50 minuten aan vlieguren vol o.l.v. de hoofdinstructeur J. van Persie. Hij vliegt dan in een DH-82 A[1]. Na 31 uur en 39 minuten vlieguren in Nederland wordt hij uitgezonden naar de Verenigde Staten.
In februari 1954, de 25e, vinden we Jack daar terug als een van de drie uitverkoren Nederlanders voor een verdere pilotenopleiding op de U.S. Air Forces Contract Flying School van Southern Airlines in Bainbridge, Georgia. Daar maakt hij zijn eerste drie kwartier als 2e vlieger vol in een PA-18. Hij zit dan met een twintigtal Amerikaanse student officers en 80 Aviation Cadets op de vliegschool. Naast nog 2 Nederlanders, 4 Turken, 2 Italianen, 6 Belgen en 5 Denen, geniet hij wel een uitzonderlijk speciale bevoorrechte opleiding.
Na 17 vlieguren in die PA-18 kist te hebben gemaakt, volgt op 2 april 1954 zijn verdere opleiding in een T6-G. Weer 150 vlieguren later sluit hij zijn Primary Training af. Op 7 augustus 1954 vindt op de luchtmachtbasis Bainbridge de 'graduation' plaats van de 'class 55-H'.

1. zo vermeldt zijn eerste logboek

Hierna volgt in Laredo, Texas, de opleiding in de T28-A. Het is dan eind augustus 1954. Zo doorloopt hij gedurende de volgende maanden in verschillende kisten[2] zijn opleiding onder de leiding van diverse officieren. We vinden hem terug op 1 februari 1955 als hij de Basic Pilot Training afsluit. Hij heeft er dan 296 vlieguren opzitten. Er komt een vervolg in Del Rio waar hij in de T-33 en F-84 zijn onderdeel Gunnery afsluit in Amerika op 15 april van ditzelfde jaar.

Zijn intensieve vliegleven krijgt haar vervolg 'op' Volkel in het 313 Squadron van de 1e Tactische Jachtgroep in juli 1955, gevolgd door Squadron 312 in september 1955. En dan vele uren training, heel veel als eerste vlieger met een leerling/2e vlieger. Hij zal uiteindelijk op 5 januari 1961 zijn laatste vlucht maken bij Defensie, een testvlucht in een T-33 die 1 uur en 1 minuut duurt. Ondertussen was hij per 13 mei 1957 met terugwerkende kracht vanaf 1 januari door Koningin Juliana 'aangeworven' als 2e luitenant bij de Koninklijke Luchtmacht. Hij kreeg, zo we zagen, een belangrijk deel van zijn pilootopleiding in Amerika, waarvoor hij als tegenprestatie eerder voor 6 jaar had moeten bijtekenen voor zijn opleiding als straaljagerpiloot en reserve 2e luitenant. Hij sluit zijn carrière als luchtmachtpiloot af met genoemde testvlucht van 1 uur en 1 minuut. En komt dan op 1880 uur en 47 minuten aan vlieguren!

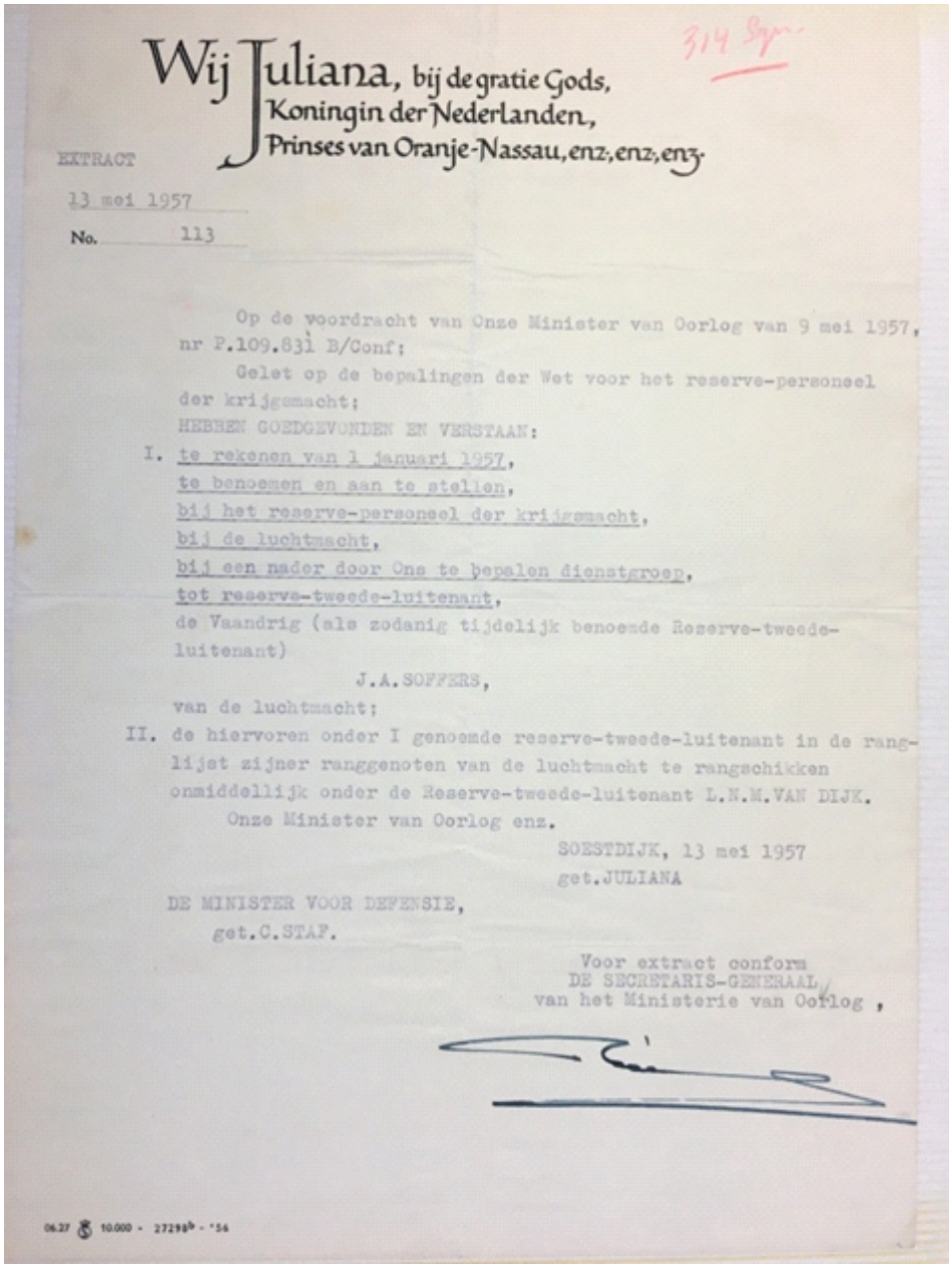

Wij Juliana, bij de gratie Gods,
Koningin der Nederlanden,
Prinses van Oranje-Nassau, enz., enz., enz.

EXTRACT

13 mei 1957

No. 113

Op de voordracht van Onze Minister van Oorlog van 9 mei 1957, nr P.109.831 B/Conf;

Gelet op de bepalingen der Wet voor het reserve-personeel der krijgsmacht;

HEBBEN GOEDGEVONDEN EN VERSTAAN:

I. te rekenen van 1 januari 1957,
te benoemen en aan te stellen,
bij het reserve-personeel der krijgsmacht,
bij de luchtmacht,
bij een nader door Ons te bepalen dienstgroep,
tot reserve-tweede-luitenant,
de Vaandrig (als zodanig tijdelijk benoemde Reserve-tweede-luitenant)
J.A. SOFFERS,
van de luchtmacht;

II. de hiervoren onder I genoemde reserve-tweede-luitenant in de rang-lijst zijner ranggenoten van de luchtmacht te rangschikken onmiddellijk onder de Reserve-tweede-luitenant L.N.M. VAN DIJK.

Onze Minister van Oorlog enz.

SOESTDIJK, 13 mei 1957
get. JULIANA

DE MINISTER VOOR DEFENSIE,
get. C. STAF.

Voor extract conform
DE SECRETARIS-GENERAAL
van het Ministerie van Oorlog,

Op 13 mei 1957 wordt Jack Soffers luitenant

2. Veel in T-33, maar ook in een F 84-F en G, en de Harvard

Jack op 2e rij, 9e van rechts. Ideaal bereikt: vlieger in een squadron bij de Koninklijke Luchtmacht 1958

Gered in Duitsland

Een veelbesproken Amerikaanse straaljagerpiloot *Rezk Moses Mohamed*, Amerikaan van Egyptische afkomst, dan 25 jaar oud, redt in die maand januari van 1958, op die speciale woensdag de 9e, twee Nederlandse vliegers die boven Duitsland in zeer ernstige moeilijkheden zijn geraakt. Zij zijn hopeloos verdwaald boven de wolken van het Eifelgebergte, maar toevallig net boven de vliegbasis van Bitburg. Het zijn Jack Soffers en zijn leerling Albert Kloeze.

T-33

Deze Amerikaanse piloot, de op dat moment als *Sunny* Mohamed bekend staande vliegenier, komt onmiddellijk in actie. Op de vliegbasis Bitburg komt die dag in januari 1958 namelijk een noodsignaal binnen van een Nederlands straalvliegtuig, een T33, bemand door de 2e luitenant Jack Soffers als 1e vlieger en sergeant Albert Kloeze van het 312-Squadron van vliegbasis Volkel als 2e vlieger/leerling/passagier. Jack Soffers heeft op dat moment al ruim 960 vlieguren.

De Nederlanders melden dat zij boven Duitsland zijn verdwaald en nog slechts voor zeer korte tijd brandstof aan boord hebben. Zij denken er al over hun toestel met de schietstoel te verlaten, als genoemde luitenant Rezk Moses Mohamed seint dat hij hun te hulp zal schieten. Hij behoort tot het 32e Day Fighter Squadron van de Amerikaanse luchtmacht, gelegerd op Soesterberg. Hij is dan echter tijdelijk gestationeerd op de Duitse basis Bitburg. Hij stijgt direct op met zijn collega, luitenant William J. Campbell, eveneens vliegend in een T33. Mohamed gaat als een raket door de wolken omhoog en schakelt intussen zijn radio-ontvanger in op dezelfde frequentie als die in het toestel van de Nederlanders wordt gebruikt.
De Nederlanders beschikken nog slechts over een minimale hoeveelheid brandstof als Mohamed hen op een hoogte van 12.000 voet in het oog krijgt. Hij roept hen toe dat ze hem in een snelle duik door de wolken kunnen volgen, door vlak op zijn staart te blijven vliegen.
Vier mijl van de vliegbasis Bitburg vindt Mohamed een opening in het wolkendek en leidt Jack Soffers en zijn sergeant in hun Lockheed T33 naar de grond, tot precies aan de rand van het vliegveld.
Jack Soffers later: “De brandstof bleek geheel te zijn opgestookt, zodat de normale landingsprocedure niet kon worden uitgevoerd. Onze kist moest landen met de wind mee. En bij het landen en het op de grond komen sprongen beide banden van het landingsgestel; het toestel bleef wel bollen, maar kwam dan naast de baan tot stilstand.”

Beide vliegers stappen na het doorstane hachelijke avontuur ongedeerd uit de cockpit. Dankzij de snelle hulp van Mohamed loopt alles goed af. De luchtmacht blijft op deze januaridag in 1958 bespaard voor een mogelijk persoonlijke én grote materiële ramp. Om maar niet te denken aan wat er op de grond in Duitsland had kunnen gebeuren als de T33 was neergestort op een woonwijk….

← *Jack Soffers, Rezk Mohamed en Albert Kloeze toosten direct na de geslaagde reddingsoperatie. op de goede afloop.*

Wie was Rezk Moses Mohamed ofwel *Sunny?*

Voorafgaand aan de spectaculaire redding van Jack Soffers en zijn maat boven Bitburg was vlieger Mohamed al bij drie(!) crashes boven Nederland goed weggekomen. Dat had hem de naam Sunny opgeleverd. In Nederland zouden we zeggen een zondagskind. Met een vierde crash op 14 november 1957 als piloot van een F100 super Sabre was hij op de Kolonel Palmkazerne in Bussum terechtgekomen. Daardoor werd hij ook nog eens wereldberoemd en in alle kranten vermeld.
Deze ernstige crash had dus amper twee maanden eerder plaatsgevonden, net voor de vermelde reddingsactie van Jack. Hij heeft zich dan wel op die 14e november 1957 met

Ontdaan over de vreselijke gevolgen van de straaljagerramp was de piloot, maar toen zijn vrouw hem gisteravond begroette klaarde zijn gezicht op.

dringt zijn cabine binnen, hij ziet niets meer door de rookontwikkeling, stuurt zijn kist richting IJsselmeer en gebruikt zijn schietstoel. Zijn stuurloze kist maakt echter een afwijkende duikvlucht en veroorzaakt de ramp op de Palmkazerne in Bussum. Het is nog lang het gesprek van de dag.
En nou net hij, de brokkenpiloot, komt in januari 1958 in actie boven Bitburg in het belang van Jack Soffers en zijn 2e vlieger, sergeant Kloeze.

← De latere redder van Jack Soffers, Rezk Mohamed, wordt hier niet gekust door zijn vrouw zoals onder de foto stond vermeld, maar door niemand minder dan de Amerikaanse "sexbom" Jane Mansfield die tijdens een tournee in Europa Vliegbasis Soesterberg bezocht!

de schietstoel gered, maar zijn toestel stort om 13.08 uur neer op voornoemde kazerne, waar zes doden te betreuren zijn, en tientallen gewonden. Er is sprake van zeer, zeer grote materiële schade.
Hij is op die dag opgestegen voor een oefenvlucht vanaf Soesterberg. →
Hij krijgt motorproblemen, vuur

Bussumse Palmkazerne in puin. De straaljager crashte vlak voor de vrachtwagen. FOTO ANP

Roem

Deze Amerikaan van Egyptische ouders, gepensioneerd Luitenant-Kolonel, Mo voor zijn vrienden, overlijdt 30 juli 2010 in Las Vegas op 78-jarige leeftijd. De op 3 april 1932 in Manhattan New York geboren piloot werd een beroemd Amerikaan door zijn 23-jarige carrière in het leger. Maar vooral ook door zijn deelname in de lucht aan de Vietnamoorlog. Zeker verder ook door zijn reddings- en patrouillevluchten in zijn particulier vliegbedrijf erna, waarbij hij tientallen mensen wist op te sporen of te redden. Dat zat er dus in 1958 al in!

←Rezk Moses Mohamed

Verdere carrière van Jack Soffers

De spectaculaire pilootjaren uit het begin van de loopbaan van Jack Soffers maken plaats voor een grote maatschappelijke carrière, in het bijzonder in dienst van Philips. Hij kiest echter eerst voor een baan in de burgermaatschappij. Bij de KLM als piloot aangenomen, na die 6 jaar verplichting bij de Luchtmacht/Defensie, wordt de spoeling in de burgerluchtvaart in het begin van de jaren 60 echter al snel dun. Als laatst aangeworven piloot door de KLM 'vliegt' hij er dan ook als eerste uit. Een enorme teleurstelling!
Hij besluit zijn geluk te gaan beproeven als vlieger in Mexico. Samen met een andere piloot vertrekt hij. Hij werkt korte tijd als piloot bij de Mexicaanse burgerluchtvaart. Daar hij ervaart dat hij er nooit *captain* zal kunnen worden , immers:
Mexico voor de Mexicanen!, besluit hij samen met zijn maat het binnenland in te trekken om elektriciteit in de dorpen aan te gaan leggen.
Hun roem snelt de roep vooruit.
Het is feest bij aankomst in het dorp en feest bij vertrek uit het dorp.
Uiteindelijk geeft hen dat ook geen voldoening. Hij keert terug naar Nederland.

Ondertussen heeft hij met het aanbieden van een lift aan Jeanne van Loenhout zijn toekomstige vrouw leren kennen. Dan zoekt hij met haar vrijwel direct het buitenlands avontuur op en zwerft over de hele wereld in dienst van Philips. Jack kenmerkt zich zowel privé als in het zakenleven als haantje de voorste. Op zijn verschillende posten in het buitenland komt dat altijd wel goed uit, want hij ontpopt zich met zijn leiderskwaliteiten overal binnen de Nederlandse gemeenschap tot een betrokken landgenoot.

Zijn capaciteiten werden onderkend, zoals in India. Daar trad hij enige jaren op als *Honory consul* namens de Nederlandse regering omdat er nogal wat hippies naar dit land reisden en in moeilijkheden geraakten.

Japanse feesten! Yukata-kleding = een zomerse katoenen kimono

Na enige
maanden als testrijder van nieuwe auto's bij General Motors in Antwerpen, wat al snel saai wordt, treedt hij in dienst bij Philips Roosendaal.

Ouders vroegen regelmatig zijn hulp bij het opsporen van hun kinderen. Soms lukte dat. Nederlandse jongeren waren vaak te vinden te midden van de koelies en riksjatrekkers. Ook binnen de sekte van de Bhagwan wer-

den vaak de verdwenen meisjes teruggevonden.

In de eerste Japanperiode was het echtpaar Soffers lid van KRAC, de Kobe Regatta and Atletic Club. Dan waren er elk jaar competities op sportgebied met een club in Yokohama wat betreft rugby, hockey en voetbal. Jack speelde er voetbal zowel in het 'oranje team' als in het internationale team.
Toen zij voor de tweede periode in Japan waren werd Jack president van de KRAC en de Nederlandse vereniging.

Jac Soffers staand 4e van rechts, foto februari 1977

De dames van de Nederlandse gemeenschap bakten dan 120 banketstaven t.g.v. sinterklaas. En de KLM voerde chocoladeletters en strooigoed aan. De Soffersen waren ook nauw betrokken bij de viering en organisatie van carnaval. Jack was enkele jaren Prins Carnaval. Jack en Jeanne organiseerden bijvoorbeeld ook Indische en Spaanse avonden, naast Haloween en Bon-o-dori. Ook thema-avonden stonden er regelmatig op het programma.
Het is geen wonder dat Jack captain werd van de voetbalteams waarin hij speelde om de uitdagingen van Yokohama te bevechten en te beslechten.

Bon-o-dori →

Na vele jaren werkzaam en actief optreden in de verschillende Nederlandse gemeenschappen in verre landen, o.a. Peru, Japan, Australië, India, Frankrijk, Spanje en nog een keer in Japan, krijgt Jack in 1992 een onderscheiding en wordt Ridder in de Orde van Oranje Nassau.

Tenslotte nestelt hij zich dan, als hij met pensioen kan, met zijn geliefde Jeanne in 1994 in Kapellen (B), en in 1997 in Brasschaat, om van dat pensioen te genieten. Helaas overlijdt Jack daar, veel te vroeg al op 17 juni 2005, op slechts 73-jarige leeftijd na een kort ziekbed.

Het uitstrooien van de as van deze markante man door zijn vrouw Jeanne met familieleden ging gepaard met groot ceremonieel eerbetoon op de vliegbasis Woensdrecht.

Deze sterke belezen man, een ruwe bolster, met het hart op de juiste plaats, was een onderhoudende verteller over zijn verblijf in vele verre landen.
Jack Soffers was een man van uitdagingen, een vechter, ja een 'star'fighter, die echter ook van stilte hield en van de natuur kon genieten.

In 1992 wordt Jack Ridder in de Orde van Oranje Nassau

Zijn adagium: "I did it my way". ♣

FEEST IN PUTTE

Deze man -is het George Peters?- brengt onze fiets (Fahrad) terug,

In Putte brachten de kinderen aan het Raadhuis een zanghulde van vaderlandsche liederen, waarna de rede van Churchill werd aanhoord. Door B. en W. werden de namen Dorpsstraat, Seefhoek en Putschestraat veranderd in Eisenhowerlaan, Montgomerylaan en Churchilllaan, terwijl het pleintje bij het Raadhuis Wilhelminaplein genoemd wordt.

Aan de begraafplaatsen van de gesneuvelde Canadeezen bracht men een bloemenhulde en werd een hartelijk gebed gestort.

Voor het kasteel Ravenhof verzameld, brachten de schoolkinderen een aubade aan geallieerde militairen. Een aardige optocht met praalwagens trok rond.

↑
vlnr Piet Buijs, Frans van Beeck in Schotse rok, Nicola Groenewege, ? de Nooier, daarachter ?, Jef vd Bergh en een broer van Frans van Beeck.

Fons Sebrechts op de bok, achter hem zijn vrouw Irma met dochtertje Gerda. Links van Irma : Lucy van Put en dan ? Govers. Rechts van Irma staat Annie de Nooier.

Rechts zittend naast de boog Paula Bogers. Onderaan rechts Annie Eijsackers en als laatste juffrouw Nelen. De foto is gemaakt vóór bakker Verkuijl.

OEKRAÏNE, met bontmutsen op: achterste rij vlnr Til van Beeck, Hilda Hendrickx, Carlien van Loock, ?, ?, Lo de Clerc, ?, ? Vooraan vlnr: ?, Maria Backaert, Wies Ots en Bertha Verhelst.

BOSWACHTER JAN KONINGS UIT PUTTE

Dochter Wies Bakx-Konings, 91 jaar anno 2018, is nóg verbijsterd over dood vader!

Haar naverteld verhaal wordt hier weergegeven, deels overgenomen en aangevuld door Jan van Elzakker. (*De heemkundekring van Schijf publiceerde een aantal jaar geleden al eens het verhaal van Jan Konings.)*

En daar gebeurt het. Op die fatale maandag, de 18e oktober 1943. Bij Jan Konings thuis op het erf van zijn boswachterswoning in Putte, niet ver van de Belgische grens, in de bossen van het landgoed van chocoladefabrikant Meurisse bij wie Jan als boswachter in dienst is.

Wies weer op het erf van toen in 2018

Op deze dag, dat dochter Wies Konings bijna 17 iaar oud is, stort de wereld van haar en haar moeder en de andere kinderen, een broer en een zus, ineen.
De Sicherheitsdienst, vergezeld door een groepje waarschijnlijk net gearresteerde of opgebrachte vluchtkandidaten voor België, waarschijnlijk Joden, komt het erf op. Op het moment dat Wies met haar moeder wat werkzaamheden aan het verrichten is, in- en uit lopend van en naar schuur en keuken, zijn de bezoekers uit het niets op hun erf verschenen. Er is ook een bekende burger bij. Wat doet die hier? Moeder en dochter staan als verstijfd en aan de grond genageld. Dit voelt niet goed. En ze weten het: er dreigt groot onheil.
Op intuïtie antwoordt moeder, die voelt dat het hier helemaal niet in de haak is, zeer gepast, en gevat, op de vraag: "Deze mensen moeten de grens over, gaat dat?", met: "Ja, als ze een pas hebben wel!"
Vader, om wie het begonnen blijkt te zijn, de boswachter Jan Konings, is er echter op dat moment niet. Die doet zijn ronde in het bos, zijn dagelijks routinewerk. Moeder pakt haar fiets en roept: "Ik ga hem wel halen."
Koortsachtig gaat ze naar haar man op zoek, natuurlijk om hem te kunnen waarschuwen. Ondertussen gaan de heren naar binnen terwijl iedereen buiten moet blijven. Ze gaan in huis alles doorzoeken. De o zo belangrijke distributiestamkaarten van het gezin, nodig om goederen die op de bon zijn te kunnen kopen, nemen ze mee.
Moeder komt na een tijdje alleen terug van haar gehaaste zoektocht naar haar echtgenoot. Ze kan vader niet vinden. Een ramp staat te gebeuren.
Ze verklaart later: "Eén ervan was een Nederlander, die een dubbelrol moet hebben gespeeld, want hij hielp in die tijd ook vader mee Joden over de grens te brengen. Drie maanden eerder was hij ermee gestopt. Maar ineens had hij genoeg geld om in Bergen een hotel te kopen, terwijl hij moest leven van een krantenwijk".
En dát nare gevoel van toen, dat er verraad in het spel geweest is, zal haar en de familie heel hun leven dwars blijven zitten. Tot op de dag van vandaag vragen de kleinkinderen zich af: was het die bekende, die verrader?

Ondertussen komt Jan Konings terug van zijn ronde in de bossen en wordt direct door de Duitse 'heren' gearresteerd. Een ooggetuige beweert later dat Jan met de armen in de lucht te voet het dorp binnen wordt gevoerd. Dat lijkt in tegenspraak met wat dochter Wies verklaart:
"De taxi waar ze vader in meenamen zag er

als een gewone taxi uit. De chauffeur heeft tijdens het wachten vóór aan de weg gewoon kastanjes zitten pellen, want het was immers kastanjetijd. Toen moeder een tijdje later in het dorp boodschappen ging doen zag ze daar dezelfde taxi toevallig weer staan." Ze verneemt van deze chauffeur dat ze vader naar het politiebureau hebben gebracht[1].

Wat heeft moeder dan al niet meegemaakt voorbije jaren met haar kinderen? En nu dit nog erbij!
Wies vertelt: "Moeder, Anna Cornelia Maas, was de dochter van boswachter Maas uit Rucphen. Haar zus Jo, tante Jo, was getrouwd met boswachter Van Nijnatten uit Schijf.
Nog een zus in huize Maas, tante Jaan, trouwde met de blinde zoon van ene Van Overveld, Zwarte Pauw genoemd. Vader was geboren op 14 april 1900 in Schijf en ze waren thuis met zijn tienen."

Als Wies negen is vertrekt het gezin Konings naar de nieuwe baan en boswachterswoning van vader in Putte, op het landgoed van Meurisse. Het is dan 1936.
Tijdens de bezetting rolt vader Konings, op een ideale plek wonend in het bos aan de grens, in het verzet en begint hij onderduikers en Joden over de grens te helpen. Hij is aanvankelijk voor zover bekend niet bij een illegale verzetsorganisatie aangesloten geweest. Als in mei/juni 1943 vele Nederlandse oud-militairen opgeroepen worden om opnieuw in krijgsgevangenschap te gaan sluit Jan zich mogelijk aan, volgens Wies, bij de Landelijke Organisatie voor Hulp aan Onderduikers, de LO. Omdat hij ook zoals uit papieren blijkt, inlichtingenwerk deed volgens het NlOD[2], zal hij ook banden gehad hebben met de OD, de Orde Dienst.
In Putte was A.J. Dorreman[3], van beroep dienstgeleider (verificateur) Invoerrechten en Accijnsen bij de Douane, en reservekapitein, de plaatselijk commandant van de O.D. Jan zit in Vught in 1944 nog samen met hem in barak 15 voor ze op 5/6 september halsoverkop op transport gaan naar Sachsenhausen/Oranienburg.

De mensen die de grens over wilden kwamen op alle mogelijke manieren in Putte bij de boswachter aan. Vaak gewoon met de bus. Jan Konings, of een ander, haalde ze dan op, nam ze mee naar zijn huis, vlakbij de grens die bewaakt werd door patrouillerende Duitse grensbewakers, en zette de mensen over als de patrouille uit het zicht was. Aan de Belgische kant zorgde de ondergrondse organisatie voor opvang en verder transport België in, richting Frankrijk, Zwitserland of anderszins na in Kalmthout voorzien te zijn van een 'eenzelvigheidskaart'.[4]
A1s er gevaar dreigde omdat de Duitsers bij momenten extra alert waren, bleven de vluchtelingen soms bij Konings in huis ondergedoken.

Wies: "Dan bleven ze bij ons overnachten en moesten ze natuurlijk ook eten. Maar omdat alles op de bon was, was dat niet zo eenvoudig[5]. Moeder maakte soms ook zelf meel van maïskolven om brood te bakken.

---

1. De 'normale' weg destijds was toen: eerst naar de Ortskommadantur in de Steenbergsestraat in Bergen op Zoom, om na kort verhoor overgebracht te worden naar de gevangenis van de S.D. op het K.M.A. complex in Breda. Na voorarrest en veroordeling komt Jan terecht in het 'Oranjehotel', de beruchte strafgevangenis van Scheveningen.
2. Nederlands Instituut voor Oorlogs Documentatie
3. Deze wordt later, begin 1944, overigens ook gearresteerd, samen met plaatselijk commandant M. Kramer van Hoogerheide/Woensdrecht. Beiden komen in kamp Vught terecht. Dorreman gaat ook op transport naar een concentratiekamp in Duitsland. Die overleeft de kampen.
M. Kramer keert na een half jaar terug op Hoogerheide, waar hij als plaatselijk commandant was opgevolgd door C. van Elzakker in februari 1944.
4. Identiteitskaart
5. Voor extra bonnen zorgde dan weer de O.D. meestal, via hun contacten binnen hun organisatie in de gemeente en het distributiekantoor.

Wies Bakx-Konings

Jan Konings

lk was toen een jaar of 14, dus dat weet ik nog heel goed. Ik herinner me ook nog heel goed een jong echtpaar met een baby. Dat vonden wij wel leuk natuurlijk. Dat kind moest de fles krijgen precies op het moment dat ze de grens over zouden moeten gaan. Het is toch gelukt. En een keer waren er een paar vrouwen die de grens over moesten. Maar dat ging niet omdat er weer eens een keer streng werd gecontroleerd. De veldwachter van Putte had ons gewaarschuwd. Die vrouwen moesten toen een stuk verder op een andere plek het bos in en wij liepen mee met ze.
Toen bleek dat een van hen haar kunstgebit bij ons thuis had laten liggen. Toen moesten wij terug om het voor haar te halen".

De vraag blijft ondertussen: Was Jan Konings automatisch een vacuüm op gaan vullen in Putte aan de landsgrens? De vanaf eind januari 1941 functionerende Van Niftrik-Lijn was immers al lang opgeheven.
In augustus 1942 zijn de heer en mevrouw Van Niftrik-Gevers ondertussen namelijk halsoverkop naar Zwitserland moeten vluchten daar verraad hen bijna fataal werd[6].
Waarschijnlijk verlegde de route zich erna.
Omdat in april 1943 de Nederlandse militairen opdracht kregen van de bezetter zich te melden voor opname in krijgsgevangenschap was er veel animo om het land te verlaten. De route werd gebruikt door uit gevangenschap uit Duitsland gevluchte Franse militairen, Joden, piloten en hun bemanningsleden, mogelijk verder ook 'onderduikende' Arbeitseinsatzkandidaten uit Nederland. Is eerder genoemd groepje, mogelijk joodse gearresteerde vluchtelingen op die 18e oktober 1943, aanleiding geweest voor de arrestatie van Jan Konings?

---

6. Dr. J. Buitkamp, Verzet in West-Brabant, dl 3, ISBN 90-72107-03-9, Uitgave Brabantia Nostra

Na kort voorarrest in Breda en voorlopige veroordeling wordt Jan als gevangene nummer 6622 op 21 oktober 1943 opgesloten in de beruchte strafgevangenis van Scheveningen in cel nummer 476. Op donderdag 9 december 1943 wordt hij overgebracht naar de gevangenis in Kamp Vught onder nummer 8456 in blok 15. Op dinsdag 4 april 1944 wordt hij tewerkgesteld in Arnhem, waar een zogeheten 'Aussenkommando' van kamp Vught zich bevindt. Op 11 juli 1944 komt hij weer terug in kamp Vught en wordt aan het werk gezet in het zogeheten Philips-Kommando.

"Daar werd hij tewerkgesteld. Vanuit de gevangenissen mocht hij soms een kaart sturen om te vertellen dat het goed ging en dat hij om de veertien dagen een pakket mocht ontvangen dat twee kilo mocht wegen. Daar deden we dan levensmiddelen in, maar geen tabak. Hij rookte niet. Mijn moeder slachtte ook wel eens een konijn, braadde die en stuurde dat dan naar hem op".

Op 5 en 6 september 1944 worden, t.g.v. de paniek rond Dolle Dinsdag, halsoverkop de gevangenen uit Kamp Vught geëvacueerd en op transport gesteld naar het beruchte concentratiekamp (Konzentrationslager: KL) Sachsenhausen[7], waar ze op 8 september 1944 aankomen[8]. Daar moeten de gevangenen uit Vught naar de grote montagehal van de Heinkel-vliegtuigfabrieken marcheren, 8 km van Sachsenhausen gelegen. Een maand later op 16 oktober 1944 treffen we Jan Konings aan op het zogeheten 'buitencommando' Neuengamme met nummer 58509. Hij moet er zware lichamelijke arbeid verrichten in een steenfabriek en krijgt heel slecht te eten. Daar sterft Jan op 21 januari 1945 aan uitputting door ondervoeding en ziekte en wordt er ook begraven.

Wies verplaatst zich in de emotionele positie van haar moeder in die tijd: "Pas op 10 september 1945, twee jaar na zijn arrestatie, kregen wij die mededeling in een brief van het Nederlandse Rode Kruis."
Van het dagelijks leven van Jan Konings in het concentratiekamp Sachsenhausen/ Neuengamme is niet meer bekend dan de gruwelijke algemeen bekende beelden van t.v. en films.

Het behoeft geen betoog dat de op 25 oktober 1943 achtergebleven familie van boswachter Konings al die tijd in angst en onzekerheid heeft geleefd.
Jan Konings, Johannes Petrus, geboren in Rucphen 14 april 1900, is 44 jaar geworden. Hij heeft een plaats verworven op de Erelijst die in het gebouw van de Tweede Kamer in Den Haag ligt en alle namen vermeldt van hen die gevallen zijn.

Wies: "Wij moesten verder na die fatale 18e oktober 1943. Omdat ze de stamkaarten waarop je bonnen kon krijgen hadden meegenomen kregen wij geen bonnen meer. Moeder had vaak problemen om aan eten te komen. Ze ruilde kippeneieren van ons tegen brood bij een Belgische bakker. Verder waren we afhankelijk van wat we van deze of gene kregen. Na de oorlog moesten wij het bos uit en kwam er een nieuwe boswachter. Er kwam ook wel ondersteuning van de Stichting ‚40-'45. Mijn moeder heeft toen een huis in het dorp kunnen kopen. Een apart gedeelte verhuurde ze toen aan een vrouw uit Den Haag. Die bleek echter tegen betaling in de oorlog Joden te hebben aangebracht, waarvoor ze dan wel na de oorlog was veroordeeld, maar dat nu net zo iemand naast haar moest komen wonen! Een grotere tegenstelling kun je je niet indenken. Die werd ook nog eens ondersteund door het Leger des Heils!"

---

7. Wies zegt Sachsenhausen, een ander document noemt per abuis Oranienburg.
8. Werkrapport 35 van het Ned. Rode Kruis, in een brief van 26 november 2006 van het NIOD aan J.P. van Nijnatten vermeldt, dat er 2760 gevangenen uit kamp Vught zijn gedeporteerd. Daar waren ook enige honderden buitenlanders bij, vooral Belgen en Fransen.

← Herdenkingsmonument nu, met restanten van het KL Konzentrationslager, waar Jan Konings terecht kwam in 1943

Moeder Konings heeft een zwaar leven gehad. Haar oudste, Piet, de twee jaar oudere broer van Wies leed aan een vorm van zware epilepsie, woonde thuis tot zijn 14e in Putte, maar moest toen worden opgenomen in een inrichting in Boekel waar hij eind 1941 op bijna achttienjarige leeftijd stierf. En haar jongste was ook al heel jong gestorven. En dan al die spanning voor de arrestatie i.v.m. het overzetten van vluchtelingen en erna de ellende rondom de gevangenneming en deportatie van haar echtgenoot.

Een aantal jaren geleden is Wies met haar zoon Rinus en schoondochter in Neuengamme geweest en in Vught. "Daar staat nog één barak. Neuengamme is enorm groot, drie km lopen.
In een groot gebouw staan nog alle deuren van de barakken. Een gedeelte is afgebroken en daar liggen nu steentjes die een terras vormen, wit met een bruine rand. Ik heb wat van die stenen als aandenken meegenomen."

Jan Konings heeft enige tijd samengewerkt met Frans Huybrechts en Rinus Leys bij het vluchtroutewerk. De zoon van Frans weet te vertellen dat zij ongeveer drie maanden voor de arrestatie van hun maat Jan waren gestopt met hun activiteiten uit angst opgepakt te worden.
Altijd is bij Wies Bakx-Konings de vraag blijven leven wie vader in godsnaam heeft verraden en waarom.

Wies Konings uit Putte, die we wat beter hebben leren kennen, trouwt in juni 1949 met Sjef Bakx. Sjef is dan terug van een tweejarig verblijf als soldaat in Indië. Zij krijgen drie zonen, Jan, Rinus en Giedo. Sjef wordt een van de beroemdste postbodes uit de gemeente Woensdrecht. Die kent iedereen! Zoon Rinus zegt nu: "En daar is hij vrijwillig naar toe gegaan. Hoe kun je dat verklaren, als je weet wat hij thuis in de oorlog heeft meegemaakt met zijn zus? Die jonge mannen moeten toch volledig geïndoctrineerd zijn geraakt door de publiciteít vanuit de regering en koningin!"

Dan heeft Sjef namelijk in zijn familie ook al heel wat meegemaakt: verdrietige en ongelukkíge maanden in 1944/1945. ♣

Sjef Bakx, één van 'onze jongens' die naar Indië ging.

Opmerkelijke brieven[1] uit Linz an der Donau

Een reconstructie van een incident in de Onderstal

samenstelling: Jan van Elzakker

Stomverbaasd is hij geweest, Leon van Opdorp, op die vroege spannende zondagmorgen in 1944. Hij, de postkantoorhouder op Hoogerheide destijds, met zijn roots in het kerkdorp Woensdrecht, ontvangt en opent, als privé-persoon, ruim 20 jaar later, in februari 1965, een aan hem gerichte brief uit Linz an der Donau. Uit Oostenrijk. Dat is al niet alledaags. Zie hieronder afgedrukt.

Nog opmerkelijker wordt het daar in zijn postkantoor als hij in het Frans wordt aangesproken met 'chef des postes' in de adressering op de envelop!
Dat de brief aankomt bij hem, met niet meer dan in 'Woensdrecht/Hoogerheijden in Brabant, Nederland' was niet zo verrassend met het post-kantoor aan huis. Méér dan verbaasd en stiknieuwsgierig is hij als hij de naam van de afzender ziet staan:

Dr. Roland Zauner, Figulystrasse 28, Linz.
Wie mag dat toch wel zijn, die DOCTOR?

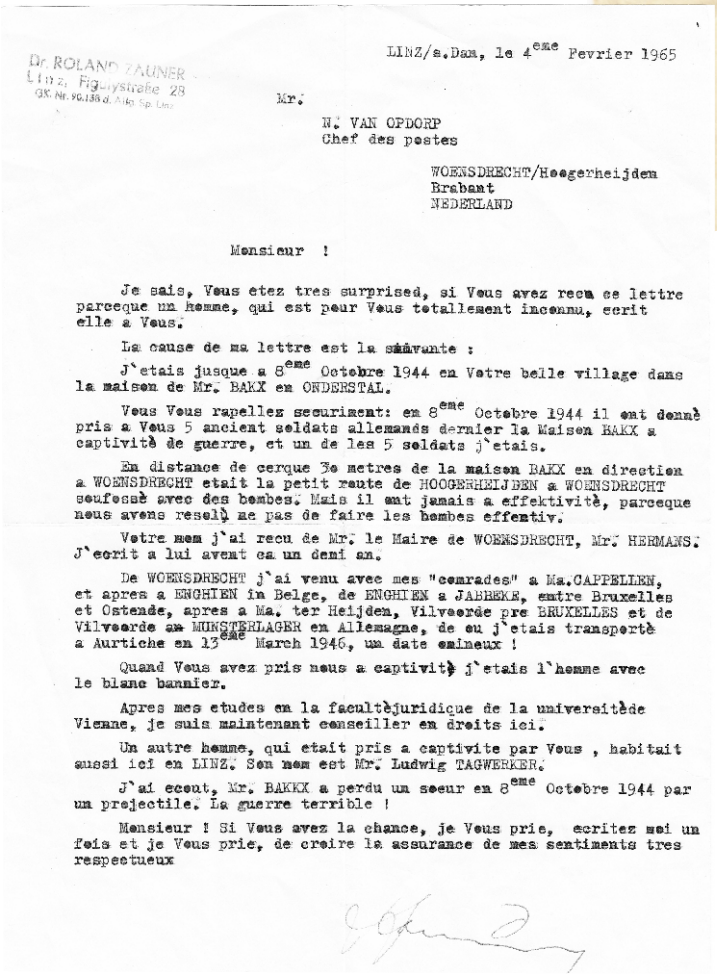

Dr. ROLAND ZAUNER
Linz, Figulystraße 28
GK. Nr. 90.138 d. Allg. Sp. Linz

LINZ/s.Dam, le 4ème Fevrier 1965

Mr.
N. VAN OPDORP
Chef des postes

WOENSDRECHT/Hoogerheijden
Brabant
NEDERLAND

Monsieur !

Je sais, Vous etez tres surprised, si Vous avez recu ce lettre parceque un homme, qui est pour Vous totallement inconnu, ecrit elle a Vous.

La cause de ma lettre est la suivante :

J`etais jusque a 8ème Octobre 1944 en Votre belle village dans la maison de Mr. BAKX en ONDERSTAL.

Vous Vous rapellez securiment: en 8ème Octobre 1944 il ont donnè pris a Vous 5 ancient soldats allemands dernier la Maison BAKX a captivitè de guerre, et un de les 5 soldats j`etais.

En distance de cerque 3o metres de la maison BAKX en direction a WOENSDRECHT etait la petit route de HOOGENHEIJDEN a WOENSDRECHT soufessè avec des bombes. Mais il ont jamais a effektivitè, parceque nous avons reselù ne pas de faire les bombes effentiv.

Votre mem j`ai recu de Mr. le Maire de WOENSDRECHT, Mr. HERMANS. J`ecrit a lui avent ca un demi an.

De WOENSDRECHT j`ai venu avec mes "comrades" a Ma.CAPPELLEN, et apres a ENGHIEN in Belge, de ENGHIEN a JABBEKE, entre Bruxelles et Ostende, apres a Ma. ter Heijden, Vilvoorde pre BRUXELLES et de Vilvoorde am MUNSTERLAGER en Allemagne, de eu j`etais transportè a Aurtiche en 13ème March 1946, um date emineux !

Quand Vous avez pris nous a captivitè j`etais l`homme avec le blanc bannier.

Apres mes etudes en la facultèjuridique de la universitède Viemne, je suis maintenant conseiller en droits ici.

Un autre homme, qui etait pris a captivite par Vous , habitait aussi ici en LINZ. Son nom est Mr. Ludwig TAGWERKER.

J`ai ecout, Mr. BAKXX a perdu un soeur en 8ème Octobre 1944 par um projectile. La guerre terrible !

Mensieur ! Si Vous avez la chance, je Vous prie, ecritez moi un fois et je Vous prie, de croire la assurance de mes sentiments tres respectueux

In ieder geval een geleerde die zich aandient!

Het is voor Leon van Opdorp buitengewoon spannend op dat moment een brief te ontvangen van deze voor hem totaal onbekende persoon. Dat denkt hij althans. Deze stelt zich, zo we kunnen ontcijferen, op een wel heel bijzondere wijze aan hem voor: *"Ik was tot 8 oktober 1944 in uw mooie dorp in het huis van Monsieur Bakx in de Onderstal"*.
Leon is met stomheid geslagen. Dat gebeurde meer dan 21 jaar geleden! En vond plaats, wat een toestand was dat, op dezelfde zondag dat daar bij hetzelfde huis in de Onderstal Hilda Bakx dodelijk gewond raakt en door Sjef, haar broer, naar dokter Van de

1. *Uit het privé-archief van de familie Van Opdorp*

Kar wordt gebracht. Dat is de dag met het tot op de dag van vandaag diep bedroefd makende drama: Hilda Bakx sterft ook aan de opgelopen verwondingen op die dag. Het is ook de dag die bij velen in het geheugen zal blijven gegrift staan vanwege de mislukte doorstoot van de Canadese troepen onderweg op de Antwerpsestraat richting Korteven. Ze stranden op de kruising bij de Nieuweweg, graven zich in, en vechten nog 16 dagen zonder veel terreinwinst binnen de Slag om Woensdrecht. Een monument op de huidige rotonde gedenkt *De Verwoeste Hoek.*↓

Foto: Humphrey Hekhuizen

Even op een rijtje:
In 1965 is dhr. Hermans burgemeester van Woensdrecht, met wie Zauner klaarblijkelijk een half jaar eerder contact heeft gezocht, zo blijkt uit de brief. Hij, de burgemeester, heeft hem, Dr. Zauner, al wat informatie gegeven, want hij schrijft dat hij heeft begrepen dat "Mr. Bakx een zus heeft verloren op de 8e oktober 1944 par projectile. La guerre terrible!"[2]
Burgemeester Hermans zal ondertussen na zijn benoeming in 1956 door bepaalde ambtenaren uit zijn omgeving op het gemeentehuis al wel op de hoogte gebracht zijn van wat zich heeft afgespeeld in de gemeente Woensdrecht in het algemeen, en daar in de Onderstal rond 8 oktober 1944 in het bijzonder. Waarschijnlijk heeft de burgemeester enige tijd eerder in het Frans met Zauner gesproken, want de brief die hij erna schrijft is in gebrekkig Frans aan Leon van Opdorp gericht. Burgemeester Hermans sprak namelijk geen Duits. En in die brief verhaalt Zauner ons over de feitelijke toestand destijds in de Onderstal.
Korte tijd voor het drama met Hilde, elders[3] uitgebreid beschreven, misschien amper een uur vóór het hierna genoemde incident met de groep Wehrmachtsoldaten, wordt Leon van Opdorp als lid van de ondergrondse OD door de vlakbij wonende Sjef Bakx, postbode en ook lid van de OD, te hulp geroepen. Er zit een groep van vijf al wat oudere Duitse soldaten bij Sjef thuis achter in de hof te wachten om zich gevangen te laten nemen.
Ze houden ermee op.
Ze geven zich over.
Ze weigeren verdere dienst.
Ze deserteren dus!!!
En wat voor straf daarop gestaan zou hebben bij ontdekking destijds, moge bekend zijn. Leon en Sjef redden hen van de standrechtelijke kogel door ze niet te verraden bij hun Duitse meerderen, als dat al mogelijk geweest had kunnen zijn, maar over te dragen aan de avond tevoren in de straat van Hoogerheide verschenen Canadese bevrijders.
"En één van die soldaten was ik", meldt Dr. Roland Zauner triomfantelijk in zijn schrijven.
Ze hadden afgezien van de taak die ze uit te voeren hadden in de Onderstal als ze terug zouden moeten trekken daar: de bommen tot ontploffing te brengen, die op 30 meter naast het huis van Bakx ingegraven waren om de kruising te ondermijnen waar het landweggetje[4] in de Onderstal uitkwam. Ze waren door hen zelfs nooit op scherp gezet om ze effectief te laten worden[5]. Ze hadden geweigerd het hun gegeven bevel uit te voeren. Een heldendaad van Duitse zijde!

Soldaat Roland Zauner, *"ik was de soldaat met de witte vlag"*, zo meldt hij Leon, mogelijk om het geheugen van Leon en Sjef

2. Die verschrikkelijke oorlog!
3. Jan van Elzakker i.s.m. Louis Minnebach in Het Verdriet van Woensdrecht, 2019, blz.126
4. De Jan van der Heydenstraat
5. "Nous avons resolu ne pas de faire les bombes effectiv"...

huis in de Onderstal

wat op te frissen. Zauner heeft na meer dan 21 jaar na de oorlog pas de moed opgevat zijn dienstweigering/desertie naar buiten te brengen. Nog steeds bang erop aangekeken te worden in zijn land? Zijn geweten lijkt pas gesust te worden door nu, in 1965, openlijk Leon en Sjef te bedanken voor het feit dat zij hem en zijn kameraden gevangen hadden genomen. Daardoor konden zij als krijgsgevangenen worden afgevoerd. En waren daarom nog in leven!
Ze werden door Leon en Sjef bij de eerste de beste Canadezen die door de straat kwamen richting kruising Nieuweweg/Duinstraat overgeleverd aan deze geallieerde bevrijders. Ze blijken dan, zo meldt hij in de brief, via Putte, Mariaburg/Kapellen, Vilvoorde, Brussel en Enghien, terecht gekomen te zijn in Jabbeke bij Oostende in een heel omvangrijk krijgsgevangenkamp van de geallieerden.
Vandaar zijn ze maanden later naar een kamp bij Münster gegaan, zo vernemen we uit de brief.
Pas op 13 maart 1946, na anderhalf jaar, komen ze echt thuis in Oostenrijk. “Un date animeux!”[6], meldt hij Leon.
De eerste brief, van februari 1965, besluit Zauner met de woorden en het verzoek hem a.u.b, als Leon de kans heeft, een keer terug te schrijven en groet hem met “mes sentiments tres respecteux”[7]. En Leon heeft hem terug geschreven.

Nadat Leon hem heeft geantwoord op zijn eerste brief, stuurt Zauner nog een keer een brief op 19 mei 1965 met nog wat meer informatie. Roland Zauner geeft aan dat ze in september 1944[8] na 16 dagen lopen, vanuit Frankrijk in Hoogerheide waren aangekomen. Waarschijnlijk hebben ze zich toen bij het vliegveld gemeld, want hij vraagt in het schrijven van 19 mei 1965 expliciet aan Leon of *“dat vliegveld in Hoogerheide nog bestaat. Daar ben ik ook vóór mijn gevangennaam gelegen.”*
Merkwaardig genoeg schrijft Zauner zijn 2e brief in het Nederlands, hetgeen knap genoemd mag worden voor een Duitstalig iemand. En in dit schrijven noemt Zauner nog de naam van een gelijk met hem gevangen genomen kameraad: Mr. Ludwig Tagwerker, toevallig ook afkomstig uit Linz, uit de Wr. Reichsstrasse 91.

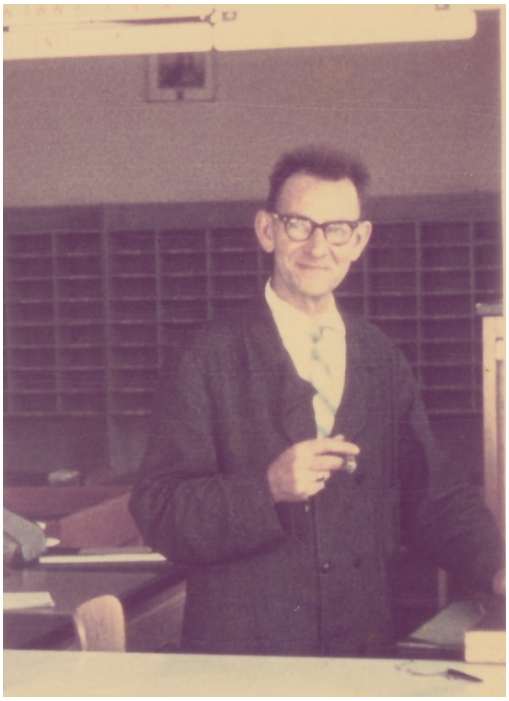

postmeester Leon van Opdorp

Wat zou Dr. Roland Zauner bedoeld hebben n.a.v. het schrijven van Leon van Opdorp met de zin: ”U schrijvt, dat eener van de maaten, de met mij gevangen worden, op uwe ORANJE-band vals gekijkt het! Wer is

6. *Een zeer heuglijke datum*
7. *“Mijn zeer respectvolle gevoelens”*
8. *Net na Dolle Dinsdag waarschijnlijk*

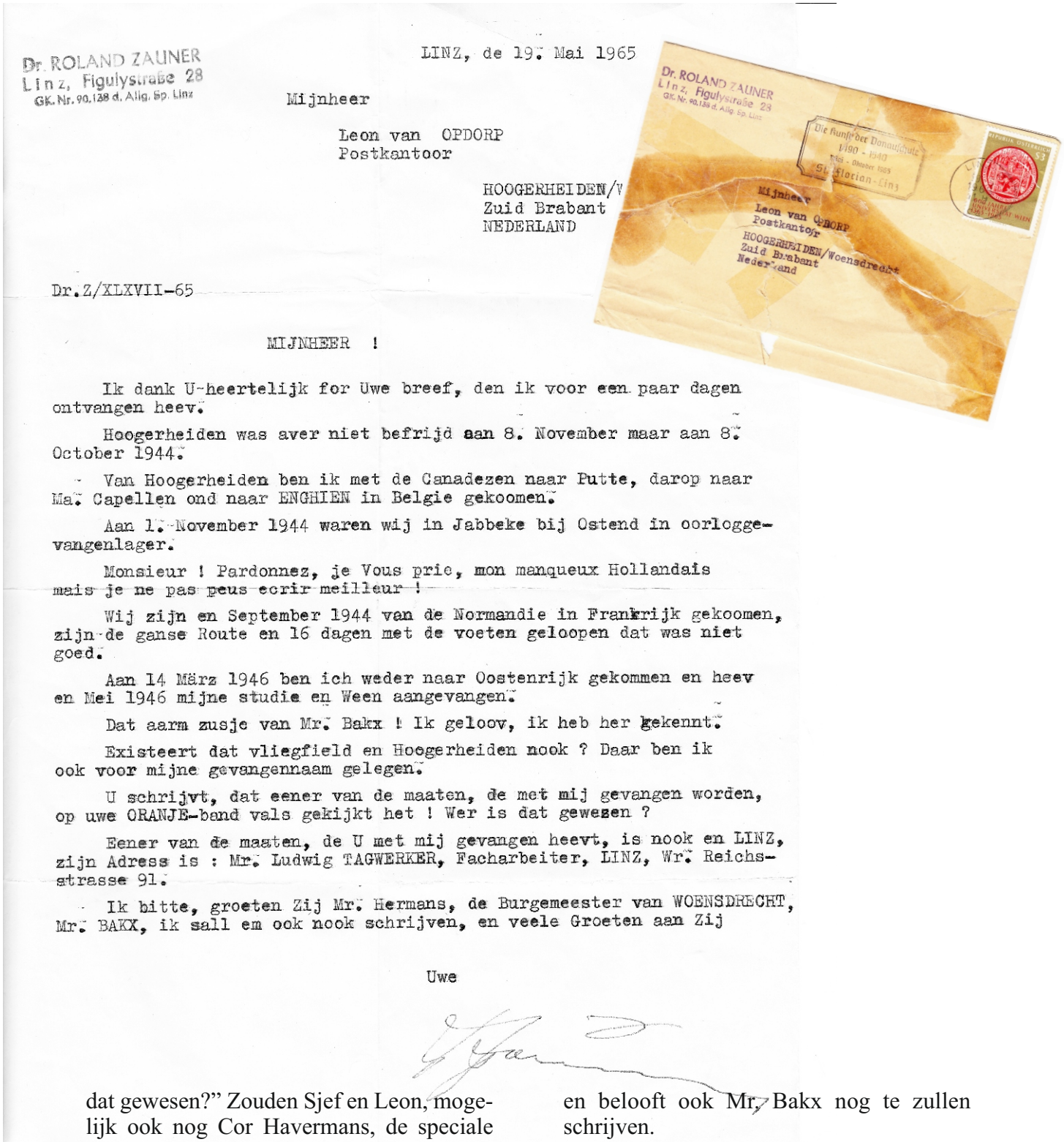

Dr. ROLAND ZAUNER
Linz, Figulystraße 28
GK. Nr. 90.138 d. Allg. Sp. Linz

LINZ, de 19ˇ Mai 1965

Mijnheer

Leon van OPDORP
Postkantoor

HOOGERHEIDEN/V
Zuid Brabant
NEDERLAND

Dr.Z/XLXVII-65

MIJNHEER !

Ik dank U-heertelijk for Uwe breef, den ik voor een paar dagen ontvangen heev.

Hoogerheiden was aver niet befrijd aan 8. November maar aan 8ˇ October 1944.

Van Hoogerheiden ben ik met de Canadezen naar Putte, darop naar Maˇ Capellen ond naar ENGHIEN in Belgie gekoomen.

Aan 1ˇ November 1944 waren wij in Jabbeke bij Ostend in oorlogge-vangenlager.

Monsieur ! Pardonnez, je Vous prie, mon manqueux Hollandais mais je ne pas peus ecrir meilleur !

Wij zijn en September 1944 van de Normandie in Frankrijk gekoomen, zijn de ganse Route en 16 dagen met de voeten geloopen dat was niet goed.

Aan 14 März 1946 ben ich weder naar Oostenrijk gekommen en heev en Mei 1946 mijne studie en Ween aangevangen.

Dat aarm zusje van Mr. Bakx ! Ik geloov, ik heb her gekennt.

Existeert dat vliegfield en Hoogerheiden nook ? Daar ben ik ook voor mijne gevangennaam gelegen.

U schrijvt, dat eener van de maaten, de met mij gevangen worden, op uwe ORANJE-band vals gekijkt het ! Wer is dat gewezen ?

Eener van de maaten, de U met mij gevangen heevt, is nook en LINZ, zijn Adress is : Mr. Ludwig TAGWERKER, Facharbeiter, LINZ, Wr. Reichs-strasse 91.

Ik bitte, groeten Zij Mr. Hermans, de Burgemeester van WOENSDRECHT, Mr. BAKX, ik sall em ook nook schrijven, en veele Groeten aan Zij

Uwe

dat gewesen?" Zouden Sjef en Leon, mogelijk ook nog Cor Havermans, de speciale OD-armband gedragen hebben toen ze de Duitsers arresteerden? Heel goed mogelijk, omdat het hét herkenningssymbool voor de leden van de O.D. was na Dolle Dinsdag 'als het zover zou zijn'![9]

Zauner deelt nog mee dat hij in mei 1946 zijn rechtenstudie in Wenen is kunnen beginnen.

Tot besluit van zijn 2e brief verzoekt Dr. Roland Zauner aan Leon van Opdorp om aan burgemeester Hermans de groeten te doen en belooft ook Mr. Bakx nog te zullen schrijven.

Helaas is die brief niet meer aanwezig in het familiearchief.

Zo werd een van de laatste Duitse oorlogsnesten in de kom van Hoogerheide van die enerverende zondag 8 oktober 1944 na 20 jaar geïdentificeerd, maar nu pas aan u gepresenteerd!

Wat zou er gebeurd zijn als Zauner en zijn maten wél hun Befehl hadden opgevolgd? ♣

9. *Optreden als OD om de orde mee te handhaven samen met Het Militair Gezag en Allied Civil Forces*

FEEST IN PUTTE

← Führer, zijn laatste eer..... hij werd hier opgehangen.
Op de bok vader en zoon Hendrickx

→VREDE: deze wagen lijkt heel erg op die op pagina 20 en 21 Hoogerheide/ Woensdrecht. Uitgeleend aan een goede buur?
Naast de wagen vlnr Stan Hendrickx, Anna Monde, ?, ?, Jeanne Verdonck en Corrie Groenewegen.

OPROEP

Beste lezer,

Na het grote succes van *Het Verdriet van Woensdrecht* hebben wij nu een volgende uitdaging gevonden. We zijn gestart met een onderzoek naar de wederwaardigheden van 'onze jongens' rondom de kolonie Oost-Indië. Wij willen graag alles vastleggen voor de komende generaties over 'Ons Indië' toen het nog een kolonie was.

Onze jongens uit de 5 kernen van onze huidige gemeente, die in de jaren 1946-1949 in Indië hebben 'gezeten' en na terugkomst vaak in stilte voortgeleefd hebben binnen onze gemeenschap, verdienen een gezicht. Wij willen ze graag allemaal terugvinden, voorzien van een foto en indien mogelijk met een persoonlijke noot plaatsen in de koloniale geschiedenis. Centraal zal de overheid staan die tijdens en in de decennia vóór WO II verantwoordelijk was voor wat in Indië heeft plaatsgevonden.
Graag ontvangen wij materiaal, soms nog verborgen aanwezig op zolders en in dozen, en/of úw eigen verhalen over vaders, grootvaders, ooms, enz. die in Indië hebben gediend, om te gebruiken voor 'Onze jongens in Indië' en die te bundelen in een eventueel op termijn uit te geven boek/Tijdingen.

Wij beloven discreet om te gaan met uw informatie.

Wij zien graag uw reacties tegemoet!

Jan en Louis

janvelzakker@gmail.com of tel. 0164-612224

louis.minnebach@gmail.com of tel. 0164-612091

TIJDING, KRONIEK VAN HEEMKUNDEKRING HET ZUIDKWARTIER

'Tijding' is het periodiek van heemkundekring 'Het Zuidkwartier' en verschijnt drie keer per jaar. Met Zuidkwartier bedoelen we het gebied ten zuiden van Bergen op Zoom. Losse nummers van de Tijding zijn verkrijgbaar via bestuurslid Cor Cleeren. Een nummer van het lopende jaar kost € 7,00 en van voorgaande jaren € 4,00. Op de website staan alle Tijdingen behalve de laatste twee jaargangen.

Inlichtingen over het lidmaatschap kunnen worden ingewonnen bij alle bestuursleden. Voor specifieke vragen over het lidmaatschap kunt u terecht bij de ledenadministratie (John Mathijssen). Op onze website kunt u alles vinden over heemkundekring Het Zuidkwartier en het lidmaatschap. Daar kunt u ook een inschrijfformulier uitprinten. De contributie bedraagt € 22,50 per jaar, per gezin. Leden woonachtig buiten de gemeente Woensdrecht wordt € 11,50 aan portokosten in rekening gebracht, voor België € 13,00.

Bankrekening: NL86 RABO 0140 5214 37 tnv HKK Het Zuidkwartier te Hoogerheide.
Website: www.hkk-zuidkwartier.nl
http://www.facebook.com/hetzuidkwartier
Redactie: J. Daalmans, J. van Elzakker, M. Rosskamp, F. Stoutjesdijk / Vormgeving: Maria Rosskamp
Gedrukt door Van Gorsel Digital Colour Print V.O.F., www.vangorseldcp.nl

Op de kaft een fragment van de KG 43: ets, oud ingekleurd; historiekaart van West-Brabant en Zeeland met de oorlogshandelingen van 1631. Kaart: collectie Regionaal Historisch Centrum Bergen op Zoom

Nadruk van, of overname uit "Tijding" van een artikel of gedeelte(n) daarvan in welke vorm dan ook, is zonder toestemming van het bestuur en de schrijvers van de artikelen niet toegestaan. De heemkundekring "Het Zuidkwartier" aanvaardt geen enkele verantwoording aangaande de stijl of de juistheid der artikelen, doch laat deze geheel voor rekening van de ondertekenaars.

BESTUUR HEEMKUNDEKRING "HET "ZUIDKWARTIER"

Voorzitter
vacant
e-mailadres: voorzitter@hkk-zuidkwartier.nl

Secretariaat:
mevrouw E. Cleeren
e-mailadres: secretaris@hkk-zuidkwartier.nl
postadres: Aanwas 29, 4641 JE, Ossendrecht

Penningmeester/ledenadministratie:
de heer J. Mathijssen, tel. 0164 61 48 85
e-mailadres: penningmeester@hkk-zuidkwartier.nl

Bestuursleden:
de heer C. Cleeren, tel 0164 60 35 33
e-mailadres: cormar6565@gmail.com

de heer D. Verbeek, tel. 0164 61 61 96
e-mailadres: dverbeek@ziggo.nl

Websitebeheerder:
de heer S. Schauenburg
e-mailadres: webmaster@hkk-zuidkwartier.nl

CONTACTPERSONEN WERKGROEPEN

Redactieraad: kopij inleveren bij
- e-mailadres: mariarosskamp@planet.nl of:
- mevrouw F. Stoutjesdijk, tel. 0164 67 25 63
e-mailadres: frankastoutjesdijk@gmail.com

Distributie:
- de heer M. Gremmen, tel. 06 45 33 96 00
e-mailadres: m.gremmen@kpnmail.nl
- de heer C. Cleeren, tel 0164 60 35 33
e-mailadres: cormar6565@gmail.com

Archeologie: de heer H. van der Kuijl
e-mailadres: archeologie@hkk-zuidkwartier.nl
Documentatie:
de heer C. Rennen, tel. 0164 61 24 20
e-mailadres: keesrennen@hetnet.nl
Evenementen:
de heer J. Lauwerijssen, tel. 0164 61 39 79
e-mailadres: janlauwerijssen@hotmail.com
Fotografie:
de heer R. Verheggen
e-mailadres: rinus@smav.nl
Genealogie:
de heer C. Cleeren, tel 0164 60 35 33
e-mailadres: cormar6565@gmail.com
't Kwartier/ heemtuin: vacant
Museum:
- mevrouw F. Stoutjesdijk, tel. 0164 67 25 63
e-mailadres: frankastoutjesdijk@gmail.com
- de heer C. Cleeren, tel 0164 60 35 33
e-mailadres: cormar6565@gmail.com
Oude handwerktechnieken:
mevr. B. Brokken, tel. 0164 61 28 62
e-mailadres: bepdirkbrokken@hetnet.nl
Dialecten:
de heer J. Luysterburg, tel. 0164 85 21 41
e-mailadres: luysterburg01@ziggo.nl
Toponymie: vacant

DE VOORGENOMEN SEIZOENSTENTOONSTELLING 2020,

SCOUTING DOOR DE JAREN HEEN,

VAN HEEMKUNDEKRING HET ZUIDKWARTIER IN

STREEKMUSEUM DEN AANWAS

Aanwas 29, OSSENDRECHT

ZAL HELAAS VANWEGE HET ZICH DOOR DE WERELD

VERSPREIDENDE CORONAVIRUS NIET DOORGAAN.

ONS MUSEUM ZAL SOWIESO TOT NADER ORDER

GESLOTEN BLIJVEN.